RAGIP PA
2170

مختصر علم حال

T. C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
RAGIP PAŞA KİTAPLIĞI
MÜDÜRLÜĞÜ
SAYI: 2170

معارف عموميه نظارت جليله سنجه بالعموم مكاتب ابتدائيه
پروغرامنه قبول ايدلمشدر

١٥٦

هر حقوقى دار الشفقه يه عائددر

مكتب مهرينى حاوى اولميان نسخه‌لر ساخته‌در

معارف نظارت جليله سنك ٤١٣ نومرولى وفى ٥ تشرين ثانى سنه ٣٢١
تاريخلو رخصتنامه‌سيله طبع اولنمشدر

درسعادت

محمود بك مطبعه‌سى

١٣٢٣

R.Y
2516

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد
وعلى آله وصحبه اجمعين

باب الاعتقاد

مسلمان اولان كيمسه‌لره آلتی شيئه ايناﻧﻤق لازمدر .
برنجی الله تعالی حضرتلرينه ايناﻧﻤق .
ايكنجی الله تعالی حضرتلرينك ملكلرينه ايناﻧﻤق .
اوچنجی الله تعالی حضرتلرينك كوندرديكی كتابلره ايناﻧﻤق .
دردنجی الله تعالی حضرتلرينك پيغمبرلرينه ايناﻧﻤق .
بشنجی آخرت كوننه ايناﻧﻤق .
آلتنجی قدر وخير وشر الله تعاليدن اولديغنه ايناﻧﻤق .

برنجی (الله تعالی حضرتلرينه ايناﻧﻤق) الله تعالی حضرتلری بردر كندوسنك هيچ اورتاغی وياردمجيسی وبكزری يوقدر دنياده كوردكمز وبيلديكمز شيلردن هيچ بر شی كندوسنه بكزه‌مز ويراتديغی شيلردن هيچ برشيئه نه وجودده ونه ده عالمده بكزه‌ديلور آنك ايچون رنك ، شكل ، صورت خاطره كتورلمز انادن ، بابادن ، اوغلدن ، قزدن ، قاريدن ، اويقودن ، اويوقلمدن ، ييمه‌دن ، ايچمه‌دن ، كولمدن ، آغلمدن ، سويمه‌دن ، يرنمه‌دن ، بريدر . نه كندی كيمسه‌دن حاصل اولدی نه‌ده آندن طوغه‌رق بر كيمسه وجوده كلدی . نه آلتده . نه اوستده . نه اوكده . نه آرقه ده . نه صاغده . نه صولده‌در . علم الهيسی هر شيئه محيطدر . والله تعالی حضرتلری ازلده يراتمه‌دن اول يراده‌جغی شيلرك جمله‌سنی بيلور ايدی . والله تعالی حضرتلری كندی ديريلكی ايله ديريدر ديريلكی كيمسه‌دن دكلدر وآنك ايچون اولوم يوقدر وهر نه‌كه اراده بيورر ايسه بيار اراده بيورديغی شيئی ياپمق ايچون هيچ بر مانع يوقدر الله تعالی حضرتلرينك يانينده الك اوفق بربوجكی يراتمقله بتون كوكی ويری يراتمق بردر . وسويلر لكن سويلمه‌سی بزم كبی آغز ودل وحرف ايله دكلدر وهر شيئی ايشيدر فقط ايشتمه‌سی بزم كبی قولاق ايله دكلدر هر شيئی كورر لكن كورمه‌سی بزم كبی كوز ايله دكلدر .

ايكنجی الله تعالی حضرتلرينك ملكلرينه ايناﻧﻤق .

الله تعالی حضرتلرينك ملكلری واردر آنك امرينی اجرا ايدرلر بونلرده اركك‌لك وديشيلك يوقدر يمزلر وايچمزلر بزم كبی اويله اتدن كميكدن و قاندن عبارت دكللردر انلرك ايچنده

مقربلری یعنی الله تعالی حضرتلرینه یقین اولانلری واردر
آنلرده جبرائیل عزرائیل اسرافیل میکائیل علیهم السلامدر .

اوچنجی الله تعالی حضرتلرینك کتابلرینه ایناعق .

الله تعالی حضرتلری حق اولان دینی قوللرینه بیلدیرمك
ایچون جبرائیل علیه السلام ایله پیغمبرلرینه بر طاقم کتابلر
کوندرمشدر وامر ایتدیکی شیلر ایله نهی ایتدیکی یعنی یاپیلدیغنه
رضاسی اولمدیغی شیلر او کتابلرده یازیلودر وامرینی طوتانلره
جنت وعد ایتدیکی کبی امر ونهیی طانیمیان عاصی قوللرکده
جهنمه استحقاقلرنی خبر ویرمشدر .

الله تعالی حضرتلرینك کوندردیکی کتابلرك اك شرفلوسی
قرآن عظیم الشاندر صکره تورات صکره انجیل صکره زبور
صکره‌دن بر طاقم صحفلردر .

قرآن کریم اقتضا ایتدکجه آره صره اینه‌رك یکرمی اوچ
ییلده تکمیل اولمشدر الله تعالی حضرتلرینك کلامیدر وحضرت
جبریل واسطه‌سیله پیغمبریمز محمد علیه السلامه وحی اولنمشدر
تورات حضرت موسایه نازل اولمشدر .

فقط یهودیلرك وخرستیانلرك اللرنده بولنان تورات حضرت
موسایه نازل اولان تورات اولدیغنه قناعت کتوره‌جك بزجه
برسند یوقدر . واللرنده بولنان توراتده جنت وجهنم احوالنه

دائر بر حرف بیله یازلمامشدر . انجیل حضرت عیسایه نازل
اولمشدر فقط خرستیانلرك اللرنده بولنان درت انجیل قرآن
عظیم الشانده ذکر اولنان وجبریل امین واسطه‌سیله حضرت
عیسایه نازل اولان اصل انجیل شریف دکلدر لکن بو درت
انجیلی تاریخ قلقلو درت نفر کیمسه‌لر حضرت عیسا کوکه
چکلدکدن صکره یازمشلردر .

زبور حضرت داووده نازل اولمشدر فقط یهودی وخرستیانلرك
اللرنده بولنان زبورك حضرت داووده نازل اولان زبور اولدیغی
بزجه معلوم دکلدر .

دردنجی الله تعالی حضرتلرینك پیغمبرلرینه ایناعق .

حق تعالی حضرتلری انسانلره ینه کندو جنسلرندن اولمق
اوزره کندوسنی طانتدیرمق ودنیا وکرك آخرتجه طوغری
یولی کوسترمك ایچون بر طاقم پیغمبرلر کوندردی بونلرك
برنجیسی آدم علیه السلام واك صکره کلان محمد علیه السلامدر
صاییلرنی آنجق جناب حق بیلور فقط قرآن کریمده اسم
شریفلری ذکر اولنان یکرمی سکز پیغمبردرکه اسملری بونلردر .

(آدم ادریس نوح هود صالح ابراهیم
اسحق اسماعیل یعقوب یوسف شعیب لوط
یحیی ذکریا موسی هرون داود سلیمان

الیاس ایوب الیسع ذوالکفل عیسی یونس
عزیر لقمان ذوالقرنین حضرت محمد) علیه السلام

فقط عزیر ایله لقمان و ذوالقرنین ایچون اختلاف واردر بعضیلری پیغمبردر وبعضیلری اولیاء اللهدندر دیدیلر ونقدر پیغمبر کلمش ایسه جمله‌سی اللهك امرینی ونهینی امتلرینه خبر ویرمشلردر وافضلی والله تعالی حضرتلرینك الك سوکیلیسی حضرت محمد علیه السلامدر . و پیغمبرلر کناهدن وخطادن و یلاندن وخیانتدن بریدرلر وبزم پیغمبرمز حضرت محمد علیه السلامدن صکره آرتق پیغمبر کلمیه‌جکدر وکندولری آخرزمان پیغمبریدر . مکهٔ مکرمه‌ده دنیایی تشریف ایتمشلردر . وقرق یاشنده پیغمبرلك کلوب التمش اوچ یاشنده وفات ایلمشلردر . بك چوق معجزاتی واردر . حضرت محمددن صکره امت محمد ایچنده افضل اولان حضرت ابابکردر . اندنصکره حضرت عمر صکره حضرت عثمان صکره حضرت علیدر رضوان الله علیهم وصحابهٔ رسولك جمله‌سنی بربرندن فرق ایتمیه‌رك سورز . رضی الله عنهم

بشنجی آخرته اینانمق

انسان اولدکدن صکره تکمیل اجزاسیله ینه دیریله‌جکدر وروحی کیرویه کله‌رك وجودینه کیره‌جکدر ومنکر ونکیرك سؤالی

وقبر عذابی وصراط ومیزان وجنت وجهنم حقدر هرکسك دنیاده ایشلدیکی عمللرك دفتری اوقونور وحساب اولنور وجمله خلق قبرلرندن قالقوب محشر میداننده طوپلانور وهرکسك ایشلدیکی عمللرك دفتری اللرینه ویریله‌رك دنیاده ایشلدیکی ایولکلری وکوتیلکلری طارتیلوب مقداری بللو اولور وصراط کوپریسندن کچیلوب اهل جنت جنته واهل جهنم جهنمه کیررلر ومؤمن اولان فاسق دخی بولنسه جهنمده ابدی قالمز جناب حق دیلرسه آنی عفو ایدر .

آخرت کوننده مظلوملرك حقی ظالملردن آلنه‌جقدر . و الله تعالی حضرتلرینك عدالتی یرینی بوله‌جقدر . وقبرده دخی روح بدنه کلور و الله تعالی حضرتلری اولو ایچون بردرلو دیریلك یرادیر انسان او دیریلکدن طولایی الم ویاخود صفا حس ایدر . و قبر عذابی کافرلرك جمله‌سنه ومؤمنلرك بعض عاصی وفاسقلرینه واردر . بودنیا فانیدر ترتیب و نظامی بوزیله‌جق وقیامت قوپه‌جقدر . و اووقت دنیاده نقدر جانلولر وار ایسه اولوب اصلا کیمسه قالمیه‌جقدر .

(التنجی قدر وخیر وشر الله تعالیدن اولدیغنه اینانمق)

دنیاده هرنه وقوع بولورسه الله تعالی حضرتلرینك اراده‌سی و یاراتمسی ایله اولور . قول ایچون آنجق یاپه بیله‌جکی شیلری

مراد ایتمك و استمك و یاخود استمامك واردر قول نه طرفه
قدرتنی صرف ایدر ایسه الله تعالی عقیبنده دیلرسه اول طرفی
کندی قدرتیله یرادیر قولك دیلدیکی شی رضاسنه موافق ایسه
طاعت عد اولنوب قول ثوابه کیرر اکر رضاسنه مخالف ایسه
کناه عد اولنوب قول جزایه مستحق اولور .

باب العمل

فرض اولدرکه آنی الله تعالی بیورمش وشبههسز دلیل ایله
بللو اولمش اوله . آبدست آلمق وجنب ایکن ییقانمق وبش وقت
نماز قیلمق و رمضان اوروجی طوتمق و زکاة ویرمك و حج
ایتمك کبی .

واجب اولدرکه آنی الله تعالی بیورمش وشبههلو دلیل ایله
بللو اولمش اوله وتر نمازی وقربان بیرامنده قربان کسمك
و رمضان بیرامنده صدقهٔ فطره ویرمك کبی .

سنت اولدرکه پیغمبریمز حضرت محمد علیه السلام عمرنده
آنی برچوق کره ایشلمش اوله مسواك طوتمق جماعت ایله
نماز قیلمق کبی .

مستحب اولدرکه پیغمبریمز محمد علیه السلام آنی عمرنده بر
ویا ایکی ویا زیاده کره ایشلمش وچوق کرهده ترك ایتمش اوله
نافله نماز قیلمق، نافله اوروج طوتمق، نافله صدقه ویرمك کبی.

حرام اولدرکه الله تعالی حضرتلری آنی ایشلمکدن قطعیاً
نهی ایتمش اوله . ناحق یره آدم اولدیرمك و طوموز اتی یمك
وزنا ایتمك و شراب ایچمك کبی .

مکروه اولدرکه الله تعالی حضرتلری آنی ایشلمکدن قطعیاً
نهی ایتمامش ایسهده نهینه دائر دلیللر بولنه . آت اتی یمك وتوتون
ایچمك کبی .

اسلامك شرطلری

اسلامك شرطی بشدر مسلمان اولان کیمسهده بو بش شرط
بولنملیدر .

برنجیسی کلمهٔ شهادت کتورمك .
ایکنجیسی بش وقت نماز قیلمق .
اوچنجیسی رمضانده اوروج طوتمق .
دردنجیسی قدرتی اولانلر عمرکده برکره حج ایتمك .
بشنجیسی زنکین اولانلر هرسنه مالنك زکاتنی ویرمك .

(برنجیسی کلمهٔ شهادت کتورمك) کلمهٔ شهادت (اشهد
ان لا اله الا الله و اشهد ان محمداً عبده ورسوله) دیمکدر .
معناسی بن شهادت ایدرم و قلبم ایله اینانورمکه هیچ بر اله

بوقدر آنجق بر الله تعالى واردر حضرت محمد دخى او برلكنه اينانديغمز الله تعالى حضرتلرينك قولى ورسوليدر .

ايكنجيسى نماز قيلمق .

مسلمان اولان كيمسه‌لره بش وقتده سنت سنيه اوزره نماز قيلمق فرضدر .

نمازه باشلمه‌دن اول نمازى قيله‌جق مسلمانه يدى شى فرضدر برنجيسى (حدثدن طهارت) يعنى جنب ويا آبدستسزلكدن تميزلنمكدر بوده صو بولنوبده قوللانمغه قدرت اولديغى حالده غسل يعنى يقانمق لازم اولديسه غسل ايتمك وآبدست لازم اولديسه آبدست آلمق صو بولنميوب ياخود صو بولنوبده قوللانمغه قدرت اولمزسه تيمم ايتمكدن عبارتدر .

(غسل ايتمك)

غسلك فرضى اوچدر برنجيسى اغزينى . ايكنجيسى بورنى . اوچنجيسى جميع بدنى يقامق . بو اوچى يقانديغيله انسان تميزلنمش اولور لكن سنت شريفه اوزره تميزلنمك ايچون اولا اللرينى وصكره مردارلق چيقان يرلرينى ووجودنده مردارلق وسيديك وار ايسه اويله اولان يرلرينى يقايوب تميزلدكدن صكره جميع اعضاسنى دخى اوچر كره يقامليدر وبرنجى دفعه‌سنده اليله اوومق دخى سنتدر .

(آبدست آلمق)

آبدستك فرضى دردر برنجيسى يوزينى ، ايكنجيسى اللرينى ديرسكلريله برابر يقامق ، اوچنجيسى باشينك دردتبلوكده برينى صو ايله مسح ايلمك ، دردنجيسى آياقلرينى طوپوقلريله برابر يقامقدر ، سنت شريفه اوزره آبدست آلمق ايچون اولا بسمله ايله اللرينى يقايوب مسواكلندكدن صكره آغزينى وبورنى اوچر كره يقاملى وصكره صره‌سيله باشنى مسحدن ماعداسنى اوچر كره يقايوب بعض وقتده دخى باشنى تماماً مسح ايلملى و پرمقلرينك و صقاللرينك ارالرينى خلالليوب قولاقلرينك ايچنى شهادت پارمغنك ايچى ايله وآرديني باش پارمغنك ايچى ايله مسح ايلمليدر . كرى قالان اوچ پارمقلرينك آرقه‌سيله بوينى مسح ايتمك واللرنده وآياقلرنده صاغ يانندن باشلمق مستحبدر .

(آبدستى بوزان شيلر)

اوكدن ويا آرددن چيقان شى ، آرددن كلان يل ، هر عضودن چيقان قانك و ايرينك وصارى صويك آقمسى ، آغز طولوسى قوصمق ، عادتا ويا خود طيانوب (طيانديغى شى آلندقده دوشر ايسه) اويومق ، بايلمق ، سرخوش اولمق ، نماز آراسنده يانندەكى آدم ايشيده‌جك قدر كولمك .

(آیاق قابلری اوزرینه مسح ایتمك)

کرك مست وسرحدلك وکرك مست کبی طوپوقلرینه قدر اورته‌جك وایچروسنه صو کچمیه‌جك سائر آیاق قابلری اوزرینه مسح ایتمك جائزدر آیاقلرینی ییقایوب مستلرینی ویا آیاق قابلرینی کین کیمسه‌دن آبدستی بوزاجق برشی ظهور ایتدیکی حالده کندی مملکتنده ویاخود یقین بریرده ایسه ویاخود یولجی اولدیغی مملکتده اون بش کون دها زیاده اکله‌نه‌جك ایسه او آبدستی بوزدیغی وقتدن ایرتسی اووقته قدر مسح ایدر .

و قره‌ده اورته یورومکله و دکزده ملایم هوا ایله قیصه کونلردن اوکله‌یه قدر اوچ کونلك یر کیدن وبرده کیتدیکی محلده اون بش کون اکلنمکی نیت ایتمیان کیمسنه یولجی دیمك اولمغله آبدستی بوزدیغی وقتدن اوچ کون اوچ کیجه تمامنه قدر مسح ایدر ومسحده فرض اولان مستلرك اوزرینه اوچ پرمق مقداریدر سنت اولان آیاقلرینك پارمقلری طرفندن مستلرك بوغازینه طوغرو و پارمقلرینی آچارق واللرینك آیاسنی طوقندیرمقسزین واللرینی آشاغی یوقاری حرکت ایتدیرمکسزین برکره مسح ایتمکدر . ومستلرك برنده بریرده یا بشقه یرلرده اوزونلغنه و اکلیلکنه اوچ پرمق کیره‌جك مقداری آچیق اولسه مسح ایتمك جائز اولمز . ومست اوزرینه کیلن چزمه اوزرینه‌ده مسح جائز

اولور اکر آیاقلرینی ییقادیغی وقت آبدست بوزولمدن کیوب و چزمه‌لرده پاك ایسه وقیریق وچیقیق ویاره صارغیلرینی چوزوب آلتنی ییقامقده ویا مسح ایتمکده ضرر اوله‌جغی معلوم اولورسه صارغی اوزرینه مسح جائزدر بغلندیغی وقت آبدستلی اولمق لازم دکلدر . بر آیاغنده یاره ویا قیریق ویا چیقیق اولوب صارغی اوزرینه مسح ایله اوبر آیاغنك مسحی جائز اولمز ییقامق لازمدر اکر یالکز بر آیاغی وار ایسه آنك اوزرینه مسح ایتمك جائزدر .

(تیمم ایتمك)

آبدست ویا غسل لازم اولدیغی محلده صو بولنمسه ویا بولنسه‌ده درت بیك آدیم اوزاق اولسه ویاخود صو آز اولوب کندی ویا حیوانی صوسز قالمسندن قورقسه و یاخود صویی بولمقدن ویا قوللانمقدن عاجز اولسه آبدست ویا غسل یرینه تیمم ایدوب پاك وتمیز اولور .

(تیممك اصولی)

تیمم ایده‌جك اولان کیمسه اولا نیت وصکره اللرینی برکره طوپراق ویا طوپراق جنسندن برشیئه اوروب اللری توزلانور ایسه سیلکوب یوزینی قبلیو مسح ایتملی صکره برکره‌دها اوروب صول ایله صاغ الینك پرمقلرینك اوجلرندن دیرسکینه‌دك مسح ایتملی که قوللنك ایچنده وطیشنده اصلا مسح اولمدق بریر قالمامیلدر

وصاغ الیله دخی صول قولنی بویله جه مسح ایتملیدر . اکر آبدست
آلندیغی تقدیرجه جنازه ویا بایرام نمازلری فوت اوله جق ایسه
تیمم ایله قلنمق جائزدر . وتیمم صویی قوللانمغه قدرت اولدیغی
وقتده بوزیلور وبرده آبدستی بوزان شیلر ایله بوزیلور .

(ایکنجیسی نجاستدن طهارت)

نجاستدن طهارت دیمك نمازه مانع اولان مردارلقدن پاك
اولمقدر نمازه باشلمه دن اول بدننده وکیندیکی شیده و نماز قیلدیغی یرده
درهمدن زیاده وشراب وبول کبی صولو اولانلردن ال ایاسندن
زیاده بریره اصابت ایتدیسه کرك طوبی بریرده اولسون وکرك
بشقه بشقه یرلرده اولسون پاك ایلمك فرضدر . ودخی نجاست
اصابت ایدن شی اکر برقاب ایچنده ییقانور ایسه هر بر دفعه سنده
طمله سی کسیلنجه یه دکین صیقار اوچ دفعه ییقامغله پاك اولور .
صابون وصابون کبی برشیئه محتاج دکلدر صیقلمق ممکن اولمیان شیده
هر دفعه سنده قوروتمق لازم اولور واکر اوزرندن صو آقه رق
ییقانور ایسه صیقمق ویاقوروتمق لازم دکلدر . وآبدست بوزدقدن
صکره (استبرا) واجبدر فقط اولا آلتنده یاشلق کورنمه جك
قدر بریره مسح ایتمك صکره ده استبرایه باشلمق اقتضا ایدر .
(استبرا) سیدیکدن بری اولمق دیمکدر . وبونك
اصولیده صول الیله صیغایه رق میدانده اولان سیدیکی بر پرمغك

اوجیله آلوب برطرفه سیلملیدر . فقط استبرانی ممشالرك حوایسنده
ویاخود تنها بر محلده ایتملیدر .

(اوچنجیسی ستر عورت)

ستر عورت کوبکی آلتندن دیزلرینه قدر اورتمکدر که قراکلق
کیجه ده دخی لازمدر . جاریه اولمیان عورتلره آرقه سنی وقارنی
ویانلرینی دخی اورتمك لازمدر . جاریه اولمیان خاتونلر یوزی
و اللرینك ایچی و آیاقلرندن ماعداسنی اورتمك لازمدر . وقدرتی
اولدیغی قدر کوزلجه اثواب ایله نماز قیلمق مستحبدر .

(دردنجیسی استقبال قبله)

استقبال قبله دیمك کعبهٔ مکرمه قارشوسنده اولان کیمسه نك
عین کعبه یه وکعبهٔ مکرمه قارشوسنده اولمیان کیمسه نك کعبه نك
اولدیغی طرفه یوزینی چویرمسیدر . وقبله نه طرفده اولدیغی
بیلهمیوب وسؤال ایده جك کیمسه بولنمسه عقلی نه طرفی کسرسه
اولطرفه یوزینی چویرر ونماز ایچنده ایکن یاکلش طوردیغی
آکلاسه یاخود عقلی بشقه طرفده اولدیغی جزم ایتسه نمازك
ایچنده اولطرفه دونر ونمازی بوزلماز باقیسینده دوندیکی طرفه
قیلار .

(بشنجیسی نمازك وقتیدر)

فرض اولان نمازلرك مخصوص وقتلری واردر نمازی
اولوقتك ایچنده قیلمق شرطدر واندن نمازی چیقارمق جائز

دکلدر . برسبیله وقتدن چیقدیغی حالده قیلسه ادا ایتمش اولماز
بلکه قضا ایتمش اولور. صباح نمازینك وقتی اطراف آچیلدقدن
کونش طوغنجه‌یه قدر. اویله نمازینك وقتی زوال یعنی هرشیئك
کولکه‌سی قیصالمقده نهایت بولوب صکره آرتمغه باشلمه‌سندن
تا کولکه‌سی ایکی قات اولنجه، و ایکندی نمازی اویله‌نك وقتی
تمام اولدیغندن کونش باطنجه‌یه قدردر . اقشام نمازینك وقتی
کونش باطدقدن بیاضلق غائب اولنجه‌یه قدر، یاتسو نمازینك
وقتی بیاضلق غائب اولدیغندن صباح نمازینك وقتی کیرنجه‌یه
قدردر . کونش طوغرکن وقبیل زوالده ایکن وبطارکن فرض
وواجب اولان نمازلری قیلمق جائز دکلدر . مکرکه قیلدیغی
اوکونك ایکندی نمازی اولور ایسه کونش بطار ایکن قلنمسی
صحیحدر .

(آلتنجیسی نیت)

قیلنه‌جق نماز بش وقت فرضلرندن قنغیسی اولدیغی
دوشنه‌رك الله تعالی رضاسی ایچون اداسنی قلبله قصد ایتمکدر
لسان ایله سویلمسیده مستحبدر امامه اویه‌جق ایسه نیتده
امامه اویمنی دخی قصد لازمدر ونیت ایله افتتاح تکبیرینك یعنی
برنجی تکبیرك آره‌سنده نمازه متعلق اولمیان عمل ایشلنمامليدر .

(یدنجیسی تحریمه)

تحریمه نمازك ابتداسنده حق تعالی‌یه آنجق تعظیم افاده

ایدوب بشقه بر شیئه دلالت ایتمیان لفظدر (الله اکبر) کبی
فقط الله اکبر ایله باشلمق واجبدر ، بشقه لفردی ایله باشلمق
کراهت تحریمیه ایله مکروهدر . بو یدی شی نمازه باشلمزدن
اول بولنمق فرض ولازمدر . و افتتاح تکبیرنده ارککلره
سنت اولان اللرینك پارمقلرینی صیقمیه‌رق قولاقلرینه قدر
قالدیروب تکبیر ایدر ایکن باشنی اکملیدر ؛ قادینلر نمازه
باشلدقلرنده اللرینی اوموز باشنه قدر قالدیریر.

فرضلرك اداسنده وقضاسنده ارکك حقنده اقامت سنتدر.
اذان سنت اولدیغی کبی .

اذان دخی بووجهله ابتدا درت کره (الله اکبر) صکره
ایکیشر کره (اشهد ان لااله الاالله ، اشهد ان محمداً رسول الله،
حی علی الصلاة ، حی علی الفلاح) برکره (الله اکبر الله اکبر لااله
الاالله) ؛ انجق صباح نمازینك اذاننده ایکی کره (حی علی الفلاح)
دیدکدن صکره ایکی کره (الصلاة خیر من النوم) دیمك
مستحبدر . واقامتده حی علی الفلاحدن صکره ایکی کره
(قد قامت الصلوة) علاوه اولنور . وکلمانك آرالری کسلمز ؛
واذان واقامتی آیاقده ایدوب قبله‌یه قارشو طورمليدر .

نمازك ایچنده بش فرض دها واردرکه انلرسز نماز صحیح
اولماز وانلره رکن اطلاق اولنور .

١ (برنجیسی قیامدر) قیام دیمك نماز قیلان کیمسه‌نك

قدرتی اولدیغی حالده آیاق اوزره طورمسیدر . بش وقت نمازك فرضلرنده ووتر ونذر وصباح نمازینك سنتنده قیام فرضدر . سنت اولان صاغ الینك ایاسنی صول الینك اوزرینه قویوب وصاغ الینك کوچك پارمغنی باش پارمغیله حلقه ایدەرك صول بیله کنی طوتوب کوبکنك آلتنه قویملی . و آیاقلرینی قبلهیه چویروب آرالری درت پرمق اولملیدر .

قادینلر صاغ الینی صول الینك اوزرینه کتوروب کوکسنك اوزرینه قور . وبر آدم خستهلق ویابشقه برمانعله قیامدن عاجز اولسه اوطورەرق فرضی ادا جائزدر .

٢ (ایکنجیسی قرائت) قرائت دیمك کندی ایشیدهجك قدر دلیله حرفلری یرلو یرنجه چیقارەرق برآیت مقداری اوقومقدر . نماز قیلمغه بورجلو اولان هر مسلمانه برآیت ازبرلمك فرضدر ؛ وسورهٔ فاتحهیی وبشقه برسوره ازبرلمك واجبدر . و ایکی رکعت اولان فرضلرك وتر ونافله نمازلرك جمیع رکعتلرنده اوقومق فرضدر .

واوچ ویا درت رکعت اولان فرضلرك آنجق ایکی رکعتنده فرضدر . اول ایکی رکعت قنغیسی اولورسه اولسون . ولکن اولکی وایکنجی رکعتلرنده اوقونمسی وسورهٔ فاتحه وبرقیصه سوره ویا اوچ آیت مقداری ضم اولنمسی واجبدر . اوچنجی ودردنجی رکعتلرنده فاتحه اوقونمق واجبدر . وصباح نمازنده و آقشام و یاتسو نمازینك ابتداکی ایکنجی رکعتلرنده وجمعه وبیرام نمازلرنده

ووترده وتراویحده امام سسنی جماعت ایشیدهجك قدر چیقارمق وماعداسنده کیزلمك واجبدر . واوقومزدن اول ابتداکی رکعتده (سبحانك اللهم وبحمدك وتبارك اسمك وتعالی جدك ولااله غیرك اعوذ بالله من الشیطان الرجیم بسم الله الرحمن الرحیم) دیمك وهر رکعتده فاتحه اوقودقجه ویا امامدن ایشتدکجه یواشجهجق آمین دیمك سنتدر .

٣ (اوچنجیسی رکوعدر) نمازه باشلیان کیمسه قیامدهایکن اوقومق بتدکدنصکره الله اکبر دیەرك رکوعه کیدر . سنت اوزره رکوعك صورتی باشنی آرقهسیله برابر آرقهسی دوز اولنجهیه قدر اکوب پارمقلرینی آچەرق اللریله دیزلرینی طوتوب وطوپوقلرینی بربرینه یاپشدیرەرق وبجاقلرینی دیکمکدر . وبو هیئت اوزره اوچ کره (سبحان ربی العظیم) دیمك ورکوعه وسائر رکنلره کچرکن (الله اکبر) دیمك سنتدر .

٤ (دردنجیسی سجدهدر) هربر رکعتده ایکی کره سجده ایتمك فرضدر . رکوعدن سجدهیه واررکن یره ابتدا دیزلرینی قویوب صکره پارمقلرینی صیقەرق وقبلهیه چویرەرك اللرینی قومق صکره باشنی ایکی اللرینك آراسنه قویمق سنتدر . وباشنی قودیغی محلك قاتیلغنی آکلایهجق مرتبه یرلشدیروب آلننی وبورننی یره طوقندیرمق لازمدر . و آیاقلرینك پارمقلرینیده قبلهیه چویرملیدر .

ودیرسکلرینی آچوب واویلقلرینی قرنندن آیرمق ازدحام اولمدیغی حالده سنتدر ، سجده ایدرکن باشنده‌کی شی چیقدقده برالیله کیوب قیلمق باشی آچیق قیلمقدن ایودر . قادینلر ایچون دیرسکلرینی و اویلقلرینی قرنندن آیرمق اوله‌مز ، اشته شو هیئت اوزره اولان سجده‌ده اوچ کره (سبحان ربی الاعلی) دیمك سنتدر ، صکره (الله اکبر) دیه‌رك قالقوب تشهده اوتوردیغی کبی برکره (سبحان الله) دیه‌جك قدر اوتورر ، صکره ایکنجی سجده‌یی ایدر ایکنجی سجده‌دن صکره یره طیانمیوب واوطورمقسزین الله اکبر دیه‌رك ایکنجی رکعته قیام ایدر.

اکر رکوع وسجوددن عاجز اولورسه اوتوره‌رق رکوعه براز اکیله‌رك وسجده‌یه آندن زیاده اکیله‌رك اشارتله قیلار .

ایکنجی رکعتده ابتدا کی بیان اولنان قرائت ورکوع وسجده‌لردن صکره ارککلره سنت اولان صول آیاغنی یره یاتره‌رق اوزرینه اوتوروب وصاغ آیاغنك پارمقلرینی قبله‌یه چویره‌رك دیکوب وصاغ الینی صاغ اویلغنك اوزرینه وصول الینی صول اویلغنك اوزرینه پارمقلرینك اوجلری دیزلرینه برابر اوله‌رق قومقدر ، وقادینلر صول طرفی اوزرینه اوتوروب آیاقلرینی صاغ طرفندن چیقارمق مستحبدر .

٥ (بشنجیسی نمازك آخرنده تشهد مقداری اوتورمقدر) اکر قلنان نماز ایکی رکعت اولوب سلام ویریله‌جك ایسه بو

اوتورش نمازك رکنلرندن اولوب اوتورلدقده (التحیات لله والصلوات والطیبات السلام علیك ایها النبی ورحمة الله وبرکاته السلام علینا وعلی عبادالله الصالحین اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمداً عبده ورسوله . اللهم صل علی محمد وعلی آل محمد کما صلیت علی ابراهیم وعلی آل ابراهیم انك حمید مجید . اللهم بارك علی محمد وعلی آل محمد کما بارکت علی ابراهیم وعلی آل ابراهیم انك حمید مجید) صکره (ربنا اغفرلی ولوالدی وللمؤمنین یوم یقوم الحساب) یاخود بشقه بردعا اوقونور ، والتحیات اوقومق واجب ، قصورلری سنتدر . وصکره ایکی طرفه یوزینك بیاضی کوریله‌جك قدر دونه‌رك ایکی طرفه سلام ویرمك واجبدر . واکر قلنان نماز اوچ یا درت رکعت ایسه بو اوتورش نمازك رکنلرندن اولمیوب واجب اولان برنجی اوتورش اولمغله فرضده وواجبده وسنت مؤکده‌ده آنجق واجب اولان التحیاتی آخرینه‌دك اوقویوب اوچنجی رکعته قالقار وسنت غیرمؤکده‌ده صلواة مذکوره‌یی دخی اوقویوب اوچنجی رکعته قالقدقدنصکره سبحانك واعوذ ایله باشلار .

(نمازك آدابی) نمازك رکنلرندن بشقه رعایت اولنه‌جق برطاقم آداب دخی واردرکه بونلردر . نماز قیلرکن قیامده سجده یرینه باقمق ، رکوعده آیاغنك اوستنه باقمق ، سجده‌ده یوزینك اوستنه باقمق ! اوتورشده قوجاغنه باقمق ، وسلام ویررکن اوموز باشلرینه باقمق ، و استدیکی وقتده آغزینی آچامق ، وبوکا قادر

اولمزسه الیله آغزینی طوتمق، و افتتاح تکبیرنده اللرینی ینگدن چیقارمق، وقدرتی اولدیغی قدر اوکسورکنی دفع ایتمك، وسلام ویردکدن صکره (اللهم انت السلام ومنك السلام تبارکت یاذا الجلال والاکرام) دیمك سنتدر، ودخی بو رکنلر ذکر اولنان ترتیب اوزره ادا اولنمق لازمدر، ترتیبنه رعایت اولنمیوب قیامدن اول رکوع ویارکوعدن اول سجده‌یه ویاسجده‌یه وارمیوب رکوعدن صکره ایکنجی رکعت ایچون قیامه مشغول اولسه اعتبار اولنمیوب کرویه براقدیغی رکعتی ینه هرشیئیله یکیدن ادا وسجدهٔ سهو لازمدر. اما کچن رکعتده ایکی سجده‌دن برینی اونوده‌رق ترك ایدوب صکره‌کی رکعتك قیام ورکوع وسجودندن هرقنغیسنده خاطرینه کلسه سجده‌یی قضا ایدر. ونمازنده هرنه باقی قالدی ایسه قیلوب مشغول اولدیغی رکعتلری کیرو چویرمك لازم دکلدر وآنجق سلامدن صکره سجدهٔ سهو ایدر.

ودخی ذکراولنان واجبلردن برینی اونوده‌رق کیرو براقسه مثلا سورهٔ فاتحه‌دن اول برسوره اوقویوب صکره فاتحه‌یی اوقوسه یاخود واجبلردن برینی سهواً ترك ایلسه مثلا سورهٔ فاتحه‌یی اوقومسه یاخود برنجی قعده‌یی ترك ایلسه یاخود قعدهٔ اولی‌ده تشهد اوقوندقدن صکره سهواً صلواتدن برمقدارینی اوقوسه یاخود قعدهٔ اخیره‌یه اوتوره‌جق ایکن سهواً قیامه قالقوب صکره خاطرینه کلوب اوتورسه سجده سهو لازم اولور. ودخی

برقاچ کره سهو ایلسه سجدهٔ سهوك تکراری لازم کلمز، وامامه اویان کیمسه‌دن سجدهٔ سهو اقتضا ایدن برشی وقوع بولدقده سجدهٔ سهو لازم کلمز، لکن امامه سجدهٔ سهو لازم کلمش اولسه جماعت دخی امام ایله سجدهٔ سهوی ادا ایتمك لازمدر. وسجدهٔ سهو دیمك نمازدن ایکی طرفه سلام ویردکدن صکره ایکی سجده ایتمك وصکره نمازك نهایتنده‌کی اوتورش کبی اوتوروب التحیاتی وصلواتی ودعایی اوقویوب سلام ویرمکدر.

ودخی قاچ رکعت قیلدیغنی بیله‌میوب شبهه ایدن کیمسه اولجه هیچ باشنه کلمش دکل ایسه سلام ویره‌رك یکیدن باشلایوب قیلمق لازمدر. واکر کندویه هرزمان واقع اولورسه دوشنوب عقلی قاچ قیلدیغنی کسرسه آنکله عمل ایدر، ولکن دوشنمکله بررکوع مقداری وقت مشغول اولورسه سجدهٔ سهو لازم اولور. واکر عقلی قاچ قیلدیغنی کسمزسه آز اولان احتمالی اعتبار ایدوب مثلا اوچ یاخود ایکی رکعتمی قیلدم دیو شبهه واقع اولسه ایکی قیلدم دیه‌رك اوتورمه محلی ظن ایتدیکی یرلرده اوتوره‌رق تمام ایدوب صکره سجدهٔ سهو ایدر.

ودخی نمازه باشلمزدن اول نخود قدر آغزنده بولنان نسنه‌یی نمازده یوتمغله یاخود آغزنده اریوب طاتلیسنی یوتمغله نماز فاسد اولور. وعذرسز کرچکدن برسبب یوغیکن اوکسورسه نماز فاسد اولور.

(بش وقتده فرض اولان نمازلرك صاييسى)

بش وقتده فرض اولان نمازلردن صباح نمازينك فرضى ايكى ركعتدر ، اويله نمازينك فرضى درت ركعتدر ، ايكندى نمازينك فرضى درت ركعتدر ، اخشام نمازينك فرضى اوچ ركعتدر، ياتسو نمازينك فرضى درت ركعتدر .

ودخى بش وقتده سنتلر واردر. صباح نمازينك فرضندن مقدم ايكى ركعت سنت مؤكده‌در، بركيمسه صباح نمازنده جماعت فرضه باشلادقدنصكره كلوبده امامه برركعتده ايريشه‌جكنى عقلى كسرسه سنتى ترك ايتميوب بركنارده صفى بوزميه‌رق اداسى سنتدر، بوقدرجه دخى ايريشه‌جكنى عقلى كسمزسه ترك ايدوب امامه اويار. فرضدنصكره قضا اولنمز. چونكه كراهت وقتنه تصادف ايدر . وقت كراهت اوچدر برى كونش طوغه‌جنى، وبرى باطه‌جنى زمانلرده ، وديكرى كونش قبيل زواله كلدكده‌در ، اما فرضى قضايه قالديغى كون اوكله‌يه قدر سنتيله برابر قضا اولنور . ودخى اويله نمازينك فرضندن اول درت ركعت سنت مؤكده‌در . حاضر جماعت بولوب فرضه باشلمغله ساقط اولمز . فرضدن صكره‌ده قضا اولنور ، واوكلن فرضندن صكره ايكى ركعت سنت مؤكده‌در ، وايكندى فرضندن اول درت ركعت سنت غير مؤكده‌در ، فرضدن صكره قلنمز ، واخشام فرضندن صكره ايكى ركعت سنت

مؤكده‌در ، وياتسونك فرضندن اول درت ركعت سنت غير مؤكده‌در ، وفرضندن صكره ايكى ركعت سنت مؤكده‌در، ودخى ياتسونك صوك سنتندن صكره صلات وتر نيتيله اوچ ركعت نماز قيلمق واجبدر، برنجى اوتورشدن اوچنجى ركعته قالقدقده فاتحه وضم سوره‌دن صكره افتتاح تكبيرى كبى تكبير آلوب قنوت وتر ايچون كيزليجه بردعا اوقومق واجبدر. ولكن سنت اولان بودعايى اوقومقدر. (اللهم انا نستعينك ونستغفرك ونستهديك ونؤمن بك ونتوب اليك ونتوكل عليك ونثنى عليك الخير كله نشكرك ولا نكفرك ونخلع ونترك من يفجرك . اللهم اياك نعبد ولك نصلى ونسجد واليك نسعى ونحفد نرجو رحمتك ونخشى عذابك ان عذابك بالكفار ملحق) ودخى قنوتى اونودوب ركوعه كيتمسيله سجدهٔ سهو لازم اولور . ركوعده خاطرينه كلسه آرتق ركوعده اوقومق لازم كلمز ، وقنوت ايچون تكرار قيامه دونمز ، ولكن دونديكى صورتده دخى نماز فاسد اولمز، ركوعى كرك اعاده ايتسون وكرك ايتمسون، امام صلات وترده قنوتى اونودوب ركوعه كيتديكى حالده جماعت اويمق لازم ايكن اويميوبده كيرو قيامه دونوب قنوتى اوقودقدن صكره ركوعده اويدقلرى حالده جماعتك نمازلرى فاسد اولور . رمضان شريفده كيجه ياتسونك فرضندن صكره اركلره قادينلره يكرمى ركعت تراويح نمازى سنت مؤكده‌در . بونده مختار اولان يعنى (بكنيلان) هر ايكى

ركعت باشنده سلام ويروب هردرت ركعت باشنده اوچ آيت مقدارى اوتورمقدر. رمضان شريفده صلات وتر دخى جماعت ايله ادا اولنور. ودخى فرضلرده اركاك حقنده جماعت سنت موكده‌در. ومسجدده جماعتله قلنمق فضيلتى دها زياده‌در ، تراويح دخى بويله‌در . واقامت اولندقده (حى على الصلاة) دينوركه جماعت اياغه قالقمق ، وامام محرابه كيدركن اوكندن كچديكى آدملرك اياغه قالقمسى مستحبدر ، وامامه اقتدا ايدن يالكز ايسه امامك آردينه ياصولنه طورميوب صاغنه برابر طورر ، مؤذن (قدقامت الصلاة) ديديكى وقتده نمازه باشلامق مستحبدر ، وامام افتتاح تكبيرنده جماعت ايشيده‌جك قدر آشكاره اوقومق سنتدر ، وسائرى كه قيامدن ركوعه وركوعدن سجوده وسجوددن قعوده وقعوددن قيامه الحاصل امامك آشكاره ايتديكى تكبيرلردر آنلرى تكرار آلمق وتسميع (سمع الله لمن حمده) ديمك وسلام ويرركن تكرارلمق مستحبدر . ودخى جماعتله فرضه باشلانمزدن اولجه بركيمسه اول فرضه يالكز باشلامش اولسه اكر ابتداكى ركعتك سجده‌سنه وارمامش ايسه آياقده اوله‌رق برطرفه سلام ويروب نمازدن چقار اول امامه اويار. واكر ابتداكى ركعتك سجده‌سنه وارديسه قلنان فرض درت ركعت اولديغى صورتده ايكى ركعت باشنده تشهددن صكره سلام ويروب ينه امامه اويار ، اوچنجى ركعتك سجده‌سنى ادا ايتديسه نمازى تمام ايدوب قلنان نماز ايكنديك فرضى اولميوب بلكه اوكله‌نك ياخود ياتسونك فرضى

ايسه نافله اوله‌رق امامه اويار، وجماعت ثوابنى قزانور ، صباح واخشام نمازلرنده ايكنجى ركعتك سجده‌سنه وارمديسه بوزوب امامه اويار، واكر ايكنجى ركعتك سجده‌سنه وارديسه بوزميوب تمام ايدر . و بونلرده و ايكنديده نافله اوله‌رق امامه اويماز . وجماعتله فرضه باشلمزدن اول سنته باشلمش اولسه سنتى بوزمق اولمز، بلكه قيلديغى ركعتى تك براقيوب چفت ايتدكدن صكره تشهد ايدوب سلام ويرمك لازمدر . افتتاح تكبيرنده ايريشن كيمسه سبحانك اوقومق سنتدر، امامه افتتاح تكبيرنده ايريشه‌ميان كيمسه امامى قيامده بولدقده امام آشكار اوقومديغى صورتده افتتاح تكبيرينى آلوب ينه سبحانك‌نى اوقومق سنتدر . آشكار اوقوديغى حالده سبحانك‌نى اوقوميوب امامك اوقويشنى ديكلمك لازمدر . امامى ركوعده بولدقده سبحانك‌نى اوقويوبده امامه ركوعده ايريشه‌جكنى عقلى كسرسه سبحانك‌نى اوقور، ركوعده ايريشه‌جكنى عقلى كسمز ايسه يالكز افتتاح تكبيرينى آله‌رق سبحانك‌نى ترك ايدوب ركوعه كيدر، برنجى سجده‌ده دخى بويله عقليله عمل ايدر، اما امامى ايكنجى سجده‌ده بولسه افتتاح تكبيرينى آلدقدن صكره طورميوب سجده‌يه كيدر، امام ركوعدن قالقمزدن اول ركوعه ايريشه‌مين كيمسه اول ركعته ايرشمش اولمز، هرقاچ ركعته ايريشه‌مديسه امام سلام ويردكدن صكره قالقار قيلار، بر يا ايكى ركعته ايريشه‌مديكى تقديرجه فاتحه وضم سوره واجبدر . اوچ ركعته ايريشه‌مديكى صورتده فاتحه وضم

سورهایله برر رکعت قیلوب اوتورر. آنجق التحیاتنی آخرینه دك اوقویوب قالقار ینه فاتحه وضم سورهایله برر رکعت دخی قیلدقدن صکر آخر رکعتده یالکز فاتحه ایله اکتفا ایدوب صکرهکی قعدهده یعنی اوتورشده التحیات وصلوات وبردعادن صکره سلام ویرر. ویالکز قیلدیغی مقدارك ایچنده سجدهٔ سهو ایجاب ایدن برشی واقع اولورسه سجدهٔ سهو لازم اولور. ونمازك رکنلرندن اوقومقدن ماعدا جماعت امامه اویوب امام ایله برلکده حرکت ایتمك لازمدر. رکوع وسجودده امامدن اول قالقمیوب وامامدن برتسبیحدن زیاده کیرویه قالمامیلیدر. چونکه امامدن اول قالقمش اولسه امامه اویمامش اولوب نمازی فاسد اولور. قنوت دعاسنده دخی امام اول تمام ایدوب رکوعه کیتسه آرتق جماعت قنوت دعاسنی تمام ایتمك اقتضا ایتمیوب امام ایله رکوعه کیتمك لازم اولور.

وامام صوك سنته قالقدقده فرضی قیلدیغی محلی دکشدرمك سنتدر. اما امامه اویانك یاخود یالکز قیلانك یری دکشدیرملری اولادر. وفرض ادا اولندقدن صکره صفی بوزمق مستحبدر. لکن قلنور ایکن صفلرك طوغری وغایتله دوزکون صورتده اولمسی وصفلرك آرهسنده بوش یر قالمامسی لازمدر. ونماز تکمیلنده امام جماعته یوزینی چویرمك سنتدر، وجماعت ایکی کشی اولورسهده ینه بویله ایتملیدر، اکر امامه قارشو نماز قیلان بولنورسه بوصورتده صاغنه یاصولنه دونر. ونمازدن صکره

اوچ کره استغفار ایدوب وآیة الکرسی ومعوذتینی یعنی (قل اعوذ برب الفلق وقل اعوذ برب الناس) اوقویوب واوتوز اوچ کره (سبحان الله) واوتوز اوچ کره (الحمدلله) واوتوز اوچ کره (الله اکبر) وبرکره (لااله الاالله وحده لاشریك له له الملك وله الحمد وهو علی کل شیء قدیر) دیو اللرینی کوکسی قارشوسنه دك قالدیروب وآرهلری آچیق اولهرق کوك یوزینه طوغری آچوب دعانی بترمسیله (سبحان ربنا رب العزة عما یصفون وسلام علی المرسلین والحمدلله رب العالمین) دیمك مستحبدر، ودعادن صکره الیله یوازینی مسح ایلمك سنتدر.

جمعه نمازی

جمعه نمازی فرض عیندر، برکیمسه جمعه کونی جمعه نمازی قیلمهدن اوکله نمازینی قیلمسی کراهت تحریمیه ایله مکروهدر، وجمعه نمازی قلنان مملکتده جمعه کونی معذور ویا مسافر ویا محبوس اولان کیمسهلرك اوکله نمازینی جماعتله ادالری کراهت تحریمیه ایله مکروهدر. وهر کیمسهیه جمعه کونی برنجی اذانی ایشتدکده هرنه ایش ایله مشغول ایسه ترك ایدوب جمعهیه کیتمك واجبدر، جامعه واردقده قرآن اوقنور ایسه دکلیوب، اوقونمز

ایسه خطیب منبره چیقمه‌دن جمعه‌نك سنتی نیتیله درت رکعت سنت مؤکده قیلار .

اکر نماز آره‌سنده ایکن خطیب منبره چیقارسه اوقومنی خفیفلشدیروب اك قیصه سوره ایله تکمیل ایدر ، واکرکلدیکی وقتده خطیب منبره چیقمش ایسه خطبه تمام اولنجه‌یه قدر دیکله‌مك لازمدر. کرك خطبه آره‌سنده وکرك خطبه‌نك دعاسی اثناسنده سنتی قیلمق جائز دکلدر. جمعه‌نك فرضی قلندقدن صکره قضا ایتملیدر . خطبه تمام اولدقدن صکره اقامت اولنوب جمعه‌نك فرضی نیتیله جماعتله ایکی رکعت ادا اولنور ، صکره جمعه‌نك صوك سنتی نیتیله درت رکعت سنت مؤکده‌وبوندنصکره دخی « حالا اداسی میسر اولمیوب اوزرمده ثابت اولان ظهر اخیر نیتیله نیت ایتدم » دیه‌رك هررکعتده فاتحه وضم سوره ایله درت رکعت قیلمق اولادر . بوندن صکره‌دخی وقت سنتی نیتیله ایکی رکعت اولادر . وجمعه نمازینك هرنه مقدارینه ایریشورسه امام سلام ویردکدن صکره قالقوب فوت اولانی قیلمسیله جمعه‌یی قیلمش اولور. حتی تشهدده ویاسجدهٔ سهوده ایریشسه ینه بویله‌در.

بیرام نمازی

رمضان وقربان بیراملرنده بیرام نمازی واجبدر . بیرام نمازلرندن صکره خطبه سنتدر . جامعه واردقده تکبیر وتهلیل ایله مشغول اولوب کونش طوغوب ایکی مزراق یوکسکلکنه

کله‌رك مکروه اولان وقت چیقدقدن صکره اذان و اقامتسز بیرام نمازی نیتیله امام افتتاح تکبیرنی آلوب نمازه باشلامسیله خلق دخی اویه‌رق تکبیر آلور. واللرینی سائر نمازلرده‌کی وجه اوزره باغلیوب سبحانك اوقوندقدن صکره اللرینی قالدیروب جماعت دخی تکبیر آلدقدن صکره اللرینی صالیویررلر . اوچ تسبیح قدر اکلنوب ینه اللرینی قالدیره‌رق تکبیر آلوب یانلرینه صالیویررلر، بتکرار اوچ تسبیح قدر اکلنوب ینه اللرینی قالدیره‌رق تکبیر آلدقلرنده یانلرینه صالیویرمدن باغلرلر، امام کیزلوجه اعوذ بسمله ایله و آشکاره اوله‌رق فاتحه واوچ آیت مقداری اوقودقدن صکره رکوع وسجود ایدوب قیامه قالقدقده فاتحه وضم سوره عقیبنده اولکی اصول اوزره اوچ دفعه تکبیر آلنور، واوچنده‌ده اللرینی یانلرینه صالیویررلر، دردنجیسنده اللرینی قالدیرمقسزین تکبیر آله‌رق رکوعه واررلر . وسائر نمازلرك تکبیرلرندن زیاده اوله‌رق بیرام نمازلرینه مخصوص اولان تکبیر آلتیدر ، اوچی اوقومزدن اول برنجی رکعتده واوچی دخی اوقودقدنصکره ایکنجی رکعتده و بونلرك آلتیسیده واجبدر .

امام بیرام نمازینك تکبیرلرنی ایدوب اوقور ایکن اویان کیمسه افتتاح تکبیرندن صکره فی‌الحال بیرام نمازینك تکبیرلرینی ایدر. واکر امام رکوعده ایکن کله‌جك اولورسه تحریمه تکبیرینی آلوب واکر یتیشه‌جکنی عقلی کسرسه بیرام تکبیرلرینی‌ده قیامده ایدر، صکره رکوعه کیدر . واکر رکوعك فوتندن

قورقارسه افتتاح تكبيرندن صكره ركوعه كيدوب امام ركوعدن
قالقمدن بيرام تكبيرلرينی اللرينی قالديرميه‌رق ركوعده ايدر .
واكر بيرام تكبيرلرينی تمام ايتمه‌دن امام ركوعدن قالقسه امامه
اويمق لازم اولوب باقی قالان تكبيرلر ساقط اولور . برنجی
ركعته ايريشه‌مسه امام سلام ويردكدن صكره قضا ايدوب اشبو
قضاده ابتدا اوقور وصكره تكبيرلره قالقيشور ، وايكنجی ركعتك
ركوعنده ايريشسه تكبيرلر برنجی ركعتك ركوعنده ايريشديكی
صورتده بيان اولنان وجه اوزره‌در . واكر ايكنجی ركعتك
سجده‌لرنده يا تشهدنده ايريشسه ينه امامه اويوب امام سلام
ويردكدن صكره قالقوب بيرام نمازينی ترتيبی اوزره يالكزجه
قضا ايدر . قربان بيرامی نمازی دخی بوتفصيل اوزره‌در .
و قربان بيرامنده عرفه كونی صباح نمازندن بيرامك دردنجی
كونی ايكندی نمازينه قدر يكرمی اوچ وقت فرضلرينك سلامی
عقبنده بركره تكبير تشريق واجبدر ، صورتی بودر (الله اكبر
الله اكبر لا اله الا الله والله اكبر الله اكبر ولله الحمد) وبو يكرمی
اوچ وقت فرضلردن بری ويا برقاچی وقتنده ادا اولنميوبده
قضايه قالديغی تقديرده اول سنه واو وقتلرده تكبير آلنان كونلرده
قضا اولنورسه ينه تكبير واجبدر .

جنازه نمازی

جنازه اوزرينه نماز فرض كفايه‌در . بعض كيمسه‌لرك اداسيله

ماعدادن ساقط اولور ، وجنازه نمازنده جنازه‌نك اسلامی
وطهارتيله برابر كافهٔ اعضاسی ويا برچوق اعضاسی جنازه نمازينی
قيلانلرك اوكنده بر محله قونمسی شرطدر ، وقونمقده سنت اولان
جنازه‌نك باشی امامك صاغنه كلمكده‌در ، وامام جنازه‌نك كوكسی
قارشوسنده طوروب جماعت نقدر آز ايسه‌ده اوچ صف اولمق
مستحبدر ، الك صكره‌كی صفی افضلدر ، وجنازه نمازينك ركنی
ايكيدر ، اولكيسی قيامدر . عذرسز اوتوره‌رق قيلمق جائز دكلدر ،
ايكنجيسی درت تكبير آلوب آنجق ابتداسنده ال قالديرمق سنتدر ،
وجنازه‌نك ارككی ويا خاتون اولديغی بيلوب (نيت ايتدم الله ايچون
نمازه شو ارككی ايچون يا خاتون ايچون دعايه) ديملی ، (واكر
جماعتدن بری جنازه‌نك اركك ويا قادين اولديغی بيلمه‌مسه امام
هركيمك اوزرينه قيلارسه اكا دعايه) ديمليدر . صبيانده دخی
شو (اوغلانجق ايچون) يا شو (قزجغز ايچون) ديمليدر .
وافتتاح تكبيرندن صكره (سبحانك اللهم وبحمدك وتبارك اسمك
وتعالی جدك وجل ثناؤك ولا اله غيرك) ديوب تكبير آلوب
نمازك آخرنده اوقونان صلاتلری اوقور ، آندن صكره تكبير
آلوب رحمت ومغفرته دائر دعا ايدر ، دعا بودر (اللهم اغفر
لحينا وميتنا وشاهدنا وغائبنا وصغيرنا وكبيرنا من امة محمد اجمعين
برحمتك يا ارحم الراحمين) وينه تكبير آلوب سلام ويرر ، وتكبيرلر
آره‌لرنده ايديلان ثنا وصلوات ودعا سنتدر ، وسلام مستحبدر

وجنازه نمازینك اولنده باشله‌میوب بعض تکبیراتنی یتشدیرمیان
کیمسه فی‌الحال افتتاح تکبیرینی آلوب امامه اویار، امام سلام
ویردکدن صکره جنازه اوموزه قالقمه‌دن یتشه‌مدیکی تکبیرلری
بربری آردنجه قضا ایدر ، دردنجی تکبیردن صکره سلامدن اول
ایریشلسه‌ده ینه بویله‌در ، طوغدیغی وقتده صاغ اولدیغنه علامت
اولوب عقبنده وفات ایدن صبینك اسمنی قومق وغسل وتکفین
ایله نمازینی قیلمق لازمدر ، واگر حیاتنه علامت اولمزسه نمازی
قیلمزدن همان غسل اولنورو آدویرلدکدن صکره بر آستاره صاریلوب
دفن اولنور ، واگر کمیده فوت اولوبده قره اوزاق بولنورسه
اوحالده غسل وتکفین ایدیلوب ونمازی قیلنوب دکزه آتیلور.

اسلامك شرطلرندن اوچنجیسی اورجدر

اورج دیمك عاقل اولان مسلمان ارکك ایله حیض ونفاسدن
پاك اولان مسلمان قادینك عبادت نیتیله فجر صادق دینلان
وقتدن کونش باطنجه‌یه قدر قصداً ییمك وایچمکدن وهردرلو
شهوات نفسانیه‌دن کندینی حفظ ایتمسیدر ، و رمضان شریفك
اورجی هرعاقل بالغ اولان اوزرینه فرض عین اولدیغی آیت
کریمه وحدیث شریف واجماع امتله تواتراً ثابتدر ، رمضان
شریف اثبات اولندقده هر مسلمان اوروج طوتار ، ورمضان
شریفده اورجه نیت ایتمشیکین امساك وقتدن صکره معیسات

وفحشیاته دائر حالاتده بولنمق اورجی افساد ایدر ، یاحیضی ویا
شدتلی خسته‌لق کبی برعذری یوغیکن ، ییلور ویا ایچیلور شیلردن
آزیق ویا علاج قبیلندن بر شی ییمك یا ایچمکله اورجی فاسد
و بوتقدیرجه اول کونی قضا واورجك کفارتی دخی لازمدر ،
اورج کفارتی ایچون قول آزاد ایتمکه قدرتی وار ایسه قول
آزاد ایتمك ، وبوکا قدرتی یوغیسه آلتمش کون بربری آراسنی
کسمیوب ورمضان قارشدیرمیه‌رق اورج طوتمق لازم اولور ،
فقط اورج کفارتنه باشلایان خاتون برقاچ کون مروونده حیض
کوروبده حیض بهانه‌سیله طوته‌مدیغی کونلرك آره‌سنی آیرمیه‌رق
قضایه باشلامق وتمام ایتمك لازم اولور، واگر آلتمش کون
اورج طوتمغه‌ده قدرتی یوغیسه آلتمش فقیره هربرینه بشیوزیکرمی
درهم بغدای یا بیك قرق درهم آرپه‌ویرر. یاخود اقچه‌سنی ویرر
یاخود صباح اقشام فقیرك قارننی طویورر. وبرفقیره آلتمش کون
ویرسه‌ده اولور، اما آلتمش کونلکی برکونده برفقیره ویرسه اولمز.
طیشارودن سیسام قدر نسنه یمکله قضا وکفارت لازم
اولور، اما دیشنك آراسنده قالوب نخود قدر شیٔ یوتسه
آنجق قضا لازم اولور ، نخود قدر اولمزسه ضرر ایتمز مگر
طیشارو چیقاروب صکره ییرسه اوصورتده ینه آنجق قضا
لازم اولور ، وآغزینی چالقارکن بوغازندن صو قاچسه
یا تحمل اولنمز بر جبر وزور ایله بوزدرسه‌لر یا احتقان ایتسه
یا بورننه برعلاج چکوب بورننك کمیکنه قدر دکسه یا قولاغنه

یاغ آقتسه یا ایچروقدر ایشلمش یارەسنه علاج ایتسه یا طاش ویا تیمور یوتسه یا مخصوص آغز طولوسی قوصسه یا مخصوص اولمیەرق قوصدقدن صکره اورجی بوزلمش ظنیله ییسه و ایچسه و یاخود امساك وقتندن صکره کیجه ظنیله افطار ایتسه یاخود اورجنی اونودوب ییدکدن صکره خاطرینه کلوبده بوزلدی ظنیله قصداً ییسه بونلرك هپسندن آنجق قضا لازم اولور. واورجنی اونودوب ییسەوایچسه یااویوب صواقتضا ایتسه ویانکاحلوسنی اوپسه یاخود فی کلوب مخصوص اولمیەرق قوصه یاجنب اولەرق صباحه قالسه بوغازینه توز یا سینك قاچسه یا ییمك پیشورمکله توتون کیتسه بونلردن بریسی اورجه ضرر ایتمز.

ودومانی چکمیەرك عود آغاجی وعنبر ایله عادت اوزره توتسولنمکده ضرر یوقدر، فقط توتون ایچن کیمسه چکمسیله دومانی بوغازندن آلەبیلدیکندن آنك اورجی فساده واروب قضا وکفارت لازم اولور. وسحور یمك واك صوك وقتده یعنی فجر کاذبدن صکره اولان قرانلقده یمك مستحبدر، وافطاره عجله ایتمك مستحبدر. ویاشی زیادەلشوب اختیار اولانلردن اوروجدن عاجز بولنانلر رمضان کونلرنده ییوب فدیه ویرمك جائز اولور.

(فدیه) اولدرکه هربرکون ایچون دیلرسه بغدایدن بشیوز یکرمی درهم وخرمادن یاخود آرپەدن بیك قرق درهم یاخود آقچەلرینی صدقه ویرر. ویاخود دیلرسه جملەسنی رمضان

ابتداسنده ویرر دیلرسه آخرنده ویرر. لکن فدیەلری ویردکدن صکره اورجلری طوتمغه اقتداری اولورسه قضاسی لازم اولور.

وقلعه وطابیه تعمیری، ویا یایمسی ایله مشغول اولوبده سیجاغك شدتندن ضعیفلشمك احتمالی اولانلرك اوروجلرینی بوزەرق اوخدمتی ادا ایتملری وصکره قضا ایلملری مباحدر، وخسته اولوبده اوروج سببیله خستەلکنك زیادەلنمسی مأمول اولسه یا امزکلواولوبده اورج حالیله غایت ضعیفلك کلەرك کندندن بشقه خاتونك امزبرمسیده ممکن اولەمیەرق کندینك یاامزردیکی چوجغك تلفندن قورقسه، بونلر ایچون اورجلرینی بوزوب صکره قدرتی اولدیغی وقتده قضا ایتمك جائز اولور، رمضان شریفده مملکتنده اولمیان کیمسه برمحلده اون بش کون یا زیاده اوطورمغی نیت ایتمدیکی حالده اورج طوتمسەده صکره قضا ایتسه جائزدر، آنجق یولجیلغك ابتداسنده اورجلی بولنورسەاورجنی بوزمامق لازمدر. یولجی اولان کیمسەیه یولجیلق آرەسنده مشقت ویرمزسه اوروجی طوتمق افضلدر، واوزرینه قضا لازم اولان کونلر قضا ایدەجك قدر صاغ قالمش ایکن قضا ایتمدن وفات ایتسه وصیتی وار ایسه مالنك اوچده برندن هر برکونك فدیەسی ویرلمك لازم کلور، وصیتی یوغیسەوارثلر کندیلکلرندن ویرملریده صحیحدر، اما طرفندن قضا اولمق اوزره اورج طوتو ویرملری صحیح دکلدر.

صدقهٔ فطر بیانده در

کندی کچنه جکندن بشقه نصابه مالك اولان هر مسلمان نفسیچون وزنکین اولمیان کوچك چوجغی ایچون ومالی اولوب تجارت نیت ایتمدیکی وخدمتده بولندیغی جاریه‌سی ایچون صدقهٔ فطر ویرمك واجبدر .

و حرمنك وبالغ اولان اولادینك صدقهٔ فطره‌لری قدرتلری وارسه کندولر اوزرینه واجب اولور ، وزنکین اولان کوچك چوجغك صدقهٔ فطره‌سی وینه او چوجغك مالندن لازم اولور ، صدقهٔ فطرك وقتی بیرام کونی فجر طوغدیغی یعنی آلاجه قراکلق اولدیغی وقتده‌در .

لکن دها اول ویرلمسی مستحبدر ، بیرامدن صکره‌یه قالمغله ساقط اولمز . وصدقهٔ فطر بغدای ودقیقدن بشیوز یکرمی درهمدر . و آرپه واوزوم وخرمادن بیك قرق درهمدر . قحط اولمغله بهالی اولدیغی سنه عینلری ویریلور ، بوللق واوجوزلق وقتده قیمتلری ویرلمك افضلدر . ودخی اوزرینه فطره ویرلمسی واجب اولان کیمسه قربان بیرامنده بولندیغی محلده اوتورمش یرلشمش ایسه قربان ایتمسی واجب اولور . لکن قربان آنجق کندی نفسیچون واجب اولور . وقربان وقیون ویا کچی ویادوه ویا صغر اولملیدر . وبردوه ویا برصغر یدی قربان یرینه کچر

یعنی یدی کچی بریره کلوب برصغری ویا دوه‌یی قربان ایده‌بیلورلر سکز اولور ایسه قربان فاسد اولور .

اسلامك شرطلرندن دردنجیسی زکاتدر

اهل اسلامدن اسیر کوله اولمیان وعاقل وبالغ اولان کیمسه حاجت اصلیه‌سندن یعنی اثوابی‌واوی واوینك طاقمی وبورجندن وبینه‌جکی آت ایله قوللانه‌جغی سلاحندن بشقه آلش‌ویریش ایله آرته‌بیلور نصاب مقداری مالی اولوب اوزرندن بر سنه کچدکده اول مالك قرق جزئندن برجزئنی الله تعالینك رضاسی ایچون فقیر مسلمه ویرمسی فرضدر، ونصاب آلتوندن سکه‌لی ویا سکه‌سز یکرمی مثقالدر ، وبرمثقال یکرمی قیراطدر ، وکموشدن نصاب ایکیوز درهمدر ، وهر درهمی اون درت قیراطدر ، وسائر تجارت متاعتلرندن یکرمی مثقال سکه‌لو آلتون یاخود ایکیوز درهم سکه‌لی کموش قیمتلی متاعدر ، وخاتونلرك زینتلرینه مخصوص اولوب قوللانمسی حلال اولان آلتون وکموشدن زینته دائر اولان طاقمی نصابده معتبردر.

ودخی نصاب جنس واحددن اولمق لازم دکلدر . بلکه بر کیمسه‌نك ملکندن برمقدار آلتون و بر مقدار متاع تجارت اولوب هپسنك قیمتی آلتون ویا کموش نصابلرندن برینه وارسه زکاتی لازم اولور ، وآلتون وکموش وباقر وسائر

برمعدن قاریشیق اولدیغی حالده بولنورلرسه غالب ویا برابر ایسه آلتون وکموش اعتبار اولنوب دکل ایسه بهاسی بیچیلور . سائر باقی طاقی حکمنده اولوب اوطاقی صاییلان شیلرده وانجو و جوهره زکات یوقدر ، اکر آلوب صاتیجیسی ایسه اوصورتده تجارت متاعی کبی قیمت اعتبار اولنور ، وزکاتی ویررکن یا مالندن آیررکن زکاة نیتی بولنمق لازمدر ، وزکاتی ویردیکی مسلمان فقراسی اوزکاتی آلمغی عقل ایتمک شرطدر . ویقین اقرباسی اولمامق لازمدر ، یعنی کندینک باباسی یا بیوک بابالری یا اناسی یا بیوک انالری یا کندیسنک اولادی یا اولادینک اولادی اولمامليدر ، سائر اقرباسنه جائزدر ، بلکه اقرباسندن محتاج وار ایکن غیری‌یه ویرمامليدر ، وقوجه وقاری بربرینه زکاتلرینی ویرمك جائز دکلدر ، وکوله وجاریه‌سنه ویرمك دخی جائز دکلدر ، وزکاتی ویردیکی فقیرك حالنه کوره ویردیکی کون رزق اوله‌جق وجهله ویرلمسی مستحبدر ، وبر کونلك رزقه مالك اولان کیمسه‌نك دیلنمسی حرامدر ، وزکاة پك آز بر شیئه مالك اولان فقیر و یاخود هیچ برشیئ اولمیان مسکینه وبورجلو کیمسه‌لره وغزایه کیده‌جکلره و مملکتنده پاره‌سی وار ایسه‌ده بشقه دیارده بولندیغی جهتله پاره‌سز قالمش اولان یولجیلره ویریلور ، ومسلماندن بشقه ملته زکاة ویرلمز . وزکاة پاره‌سیله مسجد یاپلمز ، ومیته کفن آلنماز ، وآنکله آزاد ایچون کوله صاتون آلنماز ، وزنکینه ویرلمز ، وبرمملکتدن بشقه

برمملکتـه زکاة یوللامق مکروهدر ، هر قومك زکاتی کندی ایچون طاغلملیدر ، اکر بشـقه مملکتده کندی اقرباسـندن محتـاج وار ایسـه یاخود کوندره‌جکی قوم کندی مملکتنك اهالیسندن دها زیاده محتاج ایسه اولوقت جائزدر .

اسلامك شرطلرندن بشنجیسی حجدر

حجك فرض اولدیغی آیت کریمه و احادیث شریفـه ایله ثابتدر ، وجودی صاغلم اولان وهیچ عذری اولمیان مسلمانلره اوتوره‌جغی اودن وسائر کندویه لازم اولان شیلردن جمع ایدوب دوننجه‌یه قدر عیالنك نفقه‌سندن ماعدا کچینه‌جکی بولندیغی تقدیرده ویوللرده مخاطره اولمدیغی حالده عمرنده برکره حج ایتمك فرضدر .

عاقل وبالغ اولمزدن اول یا برکوله ویاخود برجاریه آزاد ایتمکسزین حج ایتمش اولسه ساقط اولمز . واوزرینه حج فرض اولوب ومکهٔ مکرمه‌دن اوزاق یرده اولان خاتونك قوجه‌سی ومحرمندن کیمسه‌سی اولمسه برعاقل وبالغ کیمسه‌یه وارمسی واجب اولور .

حجك فرائضی : (احرام) یعنی نیت وتلبیه ایتمك یعنی (اللهم لبیك لاشریك لك لبیك) دیمك و(وقوف) یعنی عرفاتده وقفیه طورمق و(طواف زیارت) یعنی کعبهٔ معظمه‌یی طواف ایتمکدر .

واجبلری میقاتدن یعنی کون طوغدی ویا کون بطی ویا یوقاری

ویا آشاغی قنغی طرفك اهالیسی ایسه کندولرینه کوستریلان یردن احراملنمق وسعی ایتمك وصفادن باشلیه‌رق یوریمك وعرفه‌ده وسعیده کونش باطنجه‌یه قدر وقفه‌ده طورمق وعرفاتده دونشده مسلمانلرك خلیفه‌سنه ویا وکیلنه اویمق ، وفجردن صکره مزدلفه‌ده برلحظه اولسون طورمق ، واخشام نمازینی یاتسویه براقق واوچ کون جمره‌لر یعنی اوفاق طاشلر آتمق وایلك کونکی طاشلمه طراشدن اول اولمق وهر کونك طاشلنمسی ایرتسی کونه تأخیر ایتامك وقربان کسدیکی کون طراش ویا صاچ کسمك وعورت یرینی اورتوب تمیز اولدیغی حالده طواف نمازینی قیلمقدر .

وحجك فرضلری وواجبلری وسنتلرینه دائر معلومات فقه کتابلرنده وحج رساله‌لرنده بولندیغی کبی محلنده ادا اولنورکن دخی دلیللر معرفتیله اصولی اوکرنیلدیکندن بوراده اوزون اوزادی‌یه سویلنمکدن واز کچلدی .

وحجدن صکره علیه الصلاة والسلام افندمزی زیارت عبادتلرك الك ایوسیدر زیرا (من حج البیت ولم یزرنی فقد جفانی) یعنی هرکیم که حجی ادا ایتدکدن صکره بنی زیارت ایتمز ایسه بکا جفا ایتمش اولور بیورمشلردر .

فضیلت جهاد

دشمنله محاربه یعنی جنکلشمك فرض کفایه‌در ، غوغا دین

اسلامك دشمنلری ویاخود اهالی‌یی پیغمبر وکیلی اولان پادشاهمزك اطاعتندن چیقارمغه چالیشان عاصیلر ایله اولور ، اکر دشمن مسلمان مملکتلرندن بری اوزرینه هجوم ایتسه پیغمبر وکیلی اولان پادشاهمز طرفندن برمملکت خلقنك غوغایه کیتمسی ایچون فرمان چیقسه اولوقت اومملکتلر اهالیسی اوزرینه فرض عین اولور ، اکر دشمن مسلمانلرك اولدیغی اومملکت اوزرینه هجوم ایتمدی ایسه ویاخود پادشاه طرفندن غزایه بردن کیتمك ایچون امرو فرمان یوق ایسه اولوقت غزا هر برمسلمانه فرض کفایه اولور ، ومسلمانلرك ایچلرندن کفایت مقداری غزایه کیتملریله بشقه‌لرندن فرض ساقط اولور ، وهیچ کیمسه دشمن ایله غوغایه چیقمز ایسه اول مملکت اهالیسی جملةً الله تعالی حضرتلرینه عاصی اولمش اولور . اکر دشمن برمملکته هجوم ایتمز ویاخود غزایه کیتمك ایچون پیغمبر وکیلی اولان پادشاه طرفندن بتون خلقك نفیرعام یاپلمسی ایچون فرمان چیقمزسه اولوقت دشمنه یقین بولنان مملکت اهالیسیله پادشاهك موظف بسلدیکی عسکر اوزرینه واجب اولور ، اقتضا ایدرسه آنلردن صکره صنف احتیاط صکره ردیف ودها صکره مستحفظ عسکری اوزرینه واجبدر ، دشمن قوتلو اولوبده اسلام مملکتلرینه هجوم ایتدیکی حالده عسکرله وجوار اهالی ایله دفعی ممکن اولمز ایسه سلاح طوتمغه مقتدر اولان بالجمله مسلملره غزا ایتمك فرضدر ، ودشمن ایله محاربه ایچون هر بر

مسلمانه قوللانه‌جقى سلاحك اصولنى اوكرنمك وتعليم ايتمك
واجبدر ، زيرا آيت كريمه‌ده « واعدوالهم مااستطعتم من قوة »
بيورمشدركه معناى شريفى دشمنه غالب كلمك ايچون مقتدر
اولديغكز هر بر قوتى حاضرليوب تدارك ايديكز ديمكدر ،
ونشان آتمق تعليمى هر بر مسلمانه واجبدر ، حضرت پيغمبر
اوچ دفعه « الا ان القوة الرمى » بيورمشدركه معناى شريفى
قوة واقتدار دشمن اوزرينه آتمغى بيلمك ديمكدر ، عسكرك
ضابطلرينه اطاعت ايتمسى واجبدر چونكه ضابطه اطاعت آنى
مأمور ايدن پادشاهك امرينه اطاعت ديمك اولوب آيت كريمه‌ده
(يا ايها الذين آمنو اطيعو الله واطيعو الرسول واولى الامر
منكم) بيورلمشكه معناى شريفى اى مؤمنلر الله تعالى حضرتلرينه
ورسولنه وايچكزدن آمر وقومانده صاحبى اولانلره اطاعت
ايديكز ديمكدر.

عسكر غزايه چيقديغى وقت الله تعالى حضرتلرينه
توكل ايدوب دائما آندن ياردم ايسته‌ملى وتدبيرده دخى قصور
ايتماميدر ، ودشمن عسكرينك چوقلغى كوروب اوركمه‌رك
الله تعالى حضرتلرينك لطف وعنايتنى خاطرله‌مليدر ،
وكندى صاييلرينك ايكى قاتى اولان دشمندن قچن مسلمانلر
جهنمدن چيقمامق شرطيله عذاب كوره‌جكلردر ، وبويله
مهلكه‌لى وقتلرده صبر ايتمك ويرندن قيملدامامق لازمدر ،
ومسلمانلر غزايه چيقدقلرنده چكه‌جكلرى هردرلو يورغونلق

وزحمت ايچون اعمال دفترينه آيروجه اجر وثواب يازيلور.
حتى « من اغبرت قدماه فى سبيل الله ساعة من نهار فهما
حرامان على النار » حديث شريفنى جابر بن عبدالله حضرتلرى
روايت ايدر معناى شريفى هركيمك كه آياقلرى فى سبيل الله
جهاد ايچون كونك بر ساعت قدرنده توزلنمش اولسه
او آياقلر ايچون جهنمه كيرمك حرام ديمكدر ، وغزايه
كيده‌جك آدمك نيتى خالص اولوب يالكز دشمنى قهر ايتمكدن
والله‌ك رضاسنى تحصيل ايلمكدن بشقه آرزوسى اولماميدر ،
وبو اجر وثواب اومثللو نيت ايدنلر حقنده احسان بيوريلور ،
ودكزده غزا ايتمك قره‌ده جنكلشمدن دها افضلدر ، واون مثلى
اجر وثوابى واردر ، وبر دكز غوغاسى الله تعالى حضرتلرينك
يانده اون قره غوغاسنه بدلدر ، وعساكر اسلاميه‌دن شهيد
اولانلرك كوره‌جكى مكافات حقنده پك چوق آيت كريمه
وحديث شريف واردر. انلردن برى « والشهداء عند ربهم لهم
اجرهم ونورهم » آيت كريمه‌سيدر ، معناى شريفى شهيدلر الله
تعالى حضرتلرينك حضورنده هردرلو نور ونعمت ايله اكرم
اولنور ديمكدر ، شهيدلره هيچ بر سؤال وجواب اولميوب
اقرباسندن يتمش كشى‌يه شفاعت ايده بيلورلر دكزده شهيد
اولانلر قره‌ده شهيد اولانلردن افضلدر.

(تمت الكتاب بعون الملك الوهاب)

آبدست دعالری

اعوذ بالله من الشيطان الرجيم * بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله على دين الاسلام وعلى توفيق الايمان وعلى هداية الرحمن . الحمد لله الذى جعل الماء طهوراً (آغزينه صو ويرير ايكن) اللهم اسقنى من حوض نبيك كأساً لا اظمأ بعده ابداً (بورننه صو ويرير ايكن) اللهم لا تحرمنى رائحة نعيمك وجنانك (يوزينى ييقاركن) اللهم بيض وجهى بنورك يوم تبيض وجوه اوليائك ولاتسود وجهى بذنوبى يوم تسود وجوه اعدائك (صاغ قولنى ييقاركن) اللهم اعطنى كتابى بيمينى وحاسبنى حساباً يسيراً (صول قولنى ييقاركن) اللهم لا تعطنى كتابى بشمالى ولا من وراء ظهرى ولاتحاسبنى حساباً شديداً (باشنه مسح ايدركن) اللهم حرم شعرى وبشرى على النار واظلنى تحت ظل عرشك يوم لاظل الا ظلك (قولاقلرينى مسح ايدركن) اللهم اجعلنى من الذين يستمعون القول فيتبعون احسنه (بوينته مسح ايدركن) اللهم اعتق رقبتى من النار واحفظنى من السلاسل والاغلال (آياقلرينى ييقاركن) اللهم ثبت قدمى على الصراط يوم تزول فيه الاقدام صكره اللهم اجعل لى سعياً مشكوراً وذنبا مغفوراً وعملاً مقبولاً وتجارةً لن تبور (يوزينى سيلركن) (انا انزلنا فى ليلة القدر) آيت كريمه‌سى اوقونه‌جقدر .

محمد عارف

كوچك
قراءت فنيه

جغرافيا، زراعت واخلاقه متعلق مباحثى شامل اولمق ومكاتب ابتدائيه‌نك اوچنجى سنه‌سنده تدريس اولنمق اوزره معارف عموميه نظارت جليله‌سنجه رسمى پروغرامه ادخال ايدلمشدر.

اوچنجى طبعى

IMPRIMERIE GARABED

معارف نظارت جليله‌سنك فى ١٧ جمادى الاول سنه ٣٢٣ وفى ٧ تموز سنه ٣٢١ تاريخل ٢١٢/١٣٦٢ نومرولى رخصتنامه‌سيله طبع اولنمشدر.

درسعادت

مطبعهٔ [كتبخانهٔ جهان] — باب عالى جاده‌سنده نومرو ٢٣

١٣٢٤

برنجی قسم

جغرافیایه عائد معلومات مختصره

١ — معلومات ابتدائیه وَ اصطلاحات

کرهٔ ارضك احوالندن بحث ایدن فنه «جغرافیا» دیرلر .
ارض «یر» معناسنه ، کره دخی «طوپارلاق» معناسنه‌در .
دنیانك شکلی طوپارق اولدیغی ایچون «کرهٔ ارض» دینلمشدر .

کرهٔ ارض ، طورماز ؛ حرکت ایدر . ایکی درلو حرکتی واردر . برنجی حرکتنی بر کونده اتمام ایدر. بو اثناده کونشه قارشی کلن جهتی آیدینلق وَ کلمیان جهتی قرالق قالیر وَ بوندن‌ده «کیجه» ایله «کوندوز» حاصل اولور .

ایکنجی حرکتنی ، بر سنه‌ده و ینه کونشك اطرافنده اجرا ایدر وَ اندن «موسملر» حاصل اولور .

ایلك بهار ، یاز ، صوك بهار یاخود کوز وَ قیش نامیله درت موسم واردر .

کرهٔ ارضك حرکتلرینی — غایت سرعتله وقوعه کلدیکی ایچون — بز حس ایده‌میز وَ کونش حرکت ایدییور ظن ایده‌رز. حالبوکه ، اصل حرکت ایدن کونش دکل کرهٔ ارضدر.

نته‌کیم غایت سرعتله کیدن بر کمینك ایچنده کیلر کندیلرینی طوریور، اطرافنده‌کی قره‌لری حرکت ایدییور ظن ایدرلر.

کونشك طوغدیغی طرفه «شرق» باتدیغی طرفه «غرب» دینور. کونشك طوغدیغی طرفی صاغنه آلان بر کیمسه‌نك اوك طرفی «شمال» آرقه طرفی «جنوب» اولور که بونلرك دردینه بردن «جهات اربعهٔ اصلیه» دیرلر.

کرهٔ ارض «قره» وَ «دکز» نامیله ایکی قسمدن ترکب ایتمش وَ بونلرك ایکیسنی‌ده هر بر طرفدن «هوا» احاطه ایلمشدر.

دکز قسمی، قره قسمندن اوچ دفعه بیوکدر. شویله‌که: عموم کرهٔ ارضی درت قسم ظن ایدر ایسه‌ك اوچ قسمی دکز بر قسمی قره‌در.

قره‌لرك بیوك پارچه‌لرینه «قطعه» دکزلرك بیوکلرینه «بحر محیط» تسمیه اولنور.

اوروپا، آسیا، افریقا، امریقا، وَ اوقیانوسیه نامیله بش قطعه؛ بحر محیط اطلاسی، بحر محیط کبیر، بحر محیط هندی، بحر محیط منجمد شمالی وَ بحر محیط منجمد جنوبی نامیله کذا بش بیوك دکز واردر.

قره‌لره ویریلان اسملر — درت طرفی دکز ایله چویرلمش اولان قره پارچه‌لرینه «آطه» وَ یالکز اوچ طرفی دکز ایله چویریلوب بر طرفی قره ایله بتیشك اولان قره‌لره «یارم آطه»

تسمیه اولندیغی کبی یارم آطه‌لرك قره ایله برلشدیکی محللر طار اولور ایسه اول محللره دخی «آطه دیلی» یاخود «برزخ» دینور. اکر برچوق آطه‌لر دکز اوزرنده بر یرده طوپلانمش ایسه جمله‌سنه برلکده «طاقم آطه‌لر» تسمیه اولنور.

قره‌لرك هر طرفی دوز اولمیوب یوکسك نقطه‌لری دخی واردر. ارضك بوکبی یوکسك یرلرینه «طاغ» وَ بو طاغلر بر دانه اولمیوب‌ده برچوق اولور وَ صره‌لنوب‌ده ارض اوزرنده چوق بر یر طوتار ایسه «صره طاغلر» دینور.

طاغلرك الك یوکسك محلنه «تپه» وَ اشاغی طرفلرینه «اتك» وَ اتك ایله تپه اره‌سنده قالان قسمه «بایر» وَ ایکی طاغ اتکی اره‌سنده‌کی یرلره «دره» وَ یاخود «وادی» تسمیه اولنور.

تپه‌سندن دومانلر، آتشلر صاچان طاغلره «یانار طاغ» یاخود «وولقان» دینور،

دکزلرك قسملرینه قره‌ده‌کی صو پارچه‌لرینه ویریلان اسامی — دکزلرك قره‌لره طوغری کیرمش اولان محللرینه «کورفز» وَ کوچك اولور ایسه «لیمان، قوی، خلیج» تسمیه اولنور.

ایکی قره اره‌سنده بولنوب بر دکزك صوینی دیکرینه برلشدیرن محللره «بوغاز» وَ بو بوغازلر انسانلر طرفندن مخصوصاً قازلمش ایسه «قنال» دینور.

قناللر ایکی نهرك صوینی‌ده یکدیگرینه برلشدیرر.

هر بر طرفی قره ایله چوریلمش وَ اورته‌ده حوض کبی قالمش اولان صولره «کول» وَ کرهٔ اوضك برطرفندن چیقوب دکزلره آقان صولره «نهر» دینور. نهرلرك کوچکلرینه «دره، ایرمق، چای» اسملری ویریلور.

«منبع» برنهرك چیقدیغی محله؛ «منصب» دکزه آقدیغی محله؛ «مجری» دخی منبعدن منصبه قدر آقوب کلدیکی محله دینور.

برنهرك آقدیغی جهته یعنی منبعنه طوغری طورولدیغی حالده صاغده قالان جهت او نهرك «ساحل یمین»ی صولده قالان جهت «ساحل یسار»ی اولمش اولور.

---

٢ — ممالك دولت علیهٔ عثمانیه

دولت علیهٔ عثمانیه، اوروپا قطعه‌سنك شرق جنوبیسنده؛ آسیا قطعه‌سنك غرب شمالیسنده؛ افریقانك شرق شمالیسنده ممالك وسیعه‌یه مالکدر. بونلره؛ «اوروپای عثمانی» یاخود «روم ایلیٔ شاهانه»، «آسیای عثمانی» وَ «افریقای عثمانی» نامی ویریلور.

اوروپای عثمانی — اوروپای عثمانینك شرقنده، قره‌دکز جنوبنده استانبول بوغازی، مرمره دکزی، چناق‌قلعه بوغازی، آطه‌لر دکزی وَ یونانستان، غربنده آدریاتیك دکزی، قره‌طاغ

وَ مجارستان، شمالنده رومانیا، صربستان کذا مجارستان حکومتلری واقعدر.

استانبول وَ چناق قلعه بوغازلری اوروپای عثمانی ایله آسیای عثمانی آره‌سنده‌در.

قره‌دکزه؛ طونه نهری، آطه‌لر دکزینه؛ مریچ، مستا وَ اوستروما، واردار نهرلری دوکلدیکی کبی دها برچوق صولر دخی آقمقده‌در.

روم ایلیٔ شاهانه؛ استانبول وَ ملحقاتی ایله ادرنه، سلانیك یانیه، مناستر، اشقودره، قوصوه ولایتلرینی چتالجه سنجاغنی [١] کرید آطه‌سنی، بوسنه وَ هرسکی، بلغارستان امارتی وَ شرقی روم ایلی ایالتنی حاویدر.

بونلردن؛ ادرنه، سلانیك، مناستر، یانیه، اشقودره ولایتلرینك مرکز اداره‌لری عینی اسمده‌کی شهرلر اولوب، قوصوه ولایتنك «اسکوب» کرید آطه‌سنك حانیه، بوسنه وَ هرسکك «سرای بوسنه» بلغارستان امارتنك «صوفیه» روم ایلیٔ شرقی ایالتنك «فلبه» شهرلری اولدیغی کبی چتالجه سنجاغنك دخی «چتالجه» شهریدر.

آسیای عثمانی — آسیای عثمانی، «آناطولیٔ شاهانه» وَ «عربستان» قسملرینی حاویدر. آناطولیٔ شاهانه‌نك شمالنده

[١] ولایت شاهانه؛ سنجاقلره، سنجاقلر؛ قضالره، قضالر ناحیه‌لره تقسیم اولنمشدر، ولایتلری؛ والیلر. سنجاقلری؛ متصرفلر. قضالری؛ قائممقاملر. ناحیه‌لری؛ ناحیه مدیرلری اداره ایدرلر.

قره دکز، استانبول بوغازی، مرمره دکزی، چناق قلعه بوغازی، غربنده؛ آطه‌لر دکزی، آق دکز، جنوبنده؛ عربستان یارم آطه‌سی، بصره کورفزی، شرقنده؛ ایران مملکتی وَ روسیه‌نك قافقاسیه آراضیسی واردر.

اناطولیٔ شاهانه‌نك آطه‌لر دکزی ایله آق دکز سواحلنده ازمیر، استانکوی، انطالیه وَ اسکندرون کورفزلری کبی کرینتیلری چوقدر.

روم ایلیٔ شاهانه‌ده، اشقودره کولی مشهور اولدیغی کبی اناطولیٔ شاهانه‌ده‌کی «وان» و «گوط» کوللری بر بیوك کوللردر.

آناطولیٔ شاهانه‌ده؛ یشیل ایرمق، قزیل ایرمق وَ سقاریا نهرلری، قره دکزه؛ کدوس، بیوك مندرس، کوچك مندرس آطه‌لر دکزینه؛ سیحان، جیهان، آق دکزه؛ فرات وَ دجله نامیله ایکی بیوك نهردن حاصل اولان «شط العرب» نهری دخی بصره کورفزینه دوکیلور.

آناطولیٔ شاهانه:

اولاً — خداوندکار، آیدین، قونیه، آطنه، آنقره، سیواس، قسطمونی، طربزون، ارضروم، وان، حلب، بیروت، بتلیس، دیاربکر، جزائر بحر سفید، معمورة العزیز، سوریه، بغداد، موصل، بصره، نامیله یکرمی ولایتدن ترکب ایتمشدرکه بونلردن خداوندکار ولایتنك مرکزی «بروسه» آیدین ولایتنك «ازمیر» جزائر بحر سفید ولایتنك «رودوس» معمورة العزیز ولایتنك

«خربوت»[١] سوریه ولایتنك «شام شریف» شهرلری مرکز اداره‌لری اولوب دیکرلرینك ایسه عینی اسمده‌کی شهرلردر.

ثانیاً — ازمید، قدس شریف، بیغا، جبل لبنان وَ زور متصرفلقلرینی حاوی اولوب بونلردن بیغانك «چناق قلعه» جبل لبنانك «دیر القمر» زور متصرفلغنك «دیر» شهرلری مرکز اداره‌لری اولوب دیکرلرینك ینه عینی اسمده‌کی شهرلردر.

ثالثاً — سیسام بکلکی اولوب بو اسمده آطه‌لر دکزنده بر آطه‌دن عبارتدر. مرکزی «حورا» شهریدر.

رابعاً — مرکز اداره‌سی «لفقوشه» شهری اولان قبریس آطه‌سیدر.

عربستان یارم آطه‌سی — عربستان یارم آطه‌سی بر طاقم چوللردن، صحرالردن ترکب ایتمش ایسه‌ده منبت وَ محصولدار محللری دخی واردر.

اشبو یارم آطه‌ده کائن حجاز ولایتنك مرکز اداره‌سی «مکهٔ مکرمه» شهری اولوب «جده» نامنده برده «شاب» دکزنده اسکله‌سی واردر.

مکهٔ مکرمه، حضرت پیغمبر صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلرینك مسقط رأس مبارکلری اولدیغی کبی «کعبهٔ معظمه» دخی بو شهر مقدسده کائندر. کذا ولایت داخلنده‌کی «مدینهٔ منوره» دخی رسول الله افندمز حضرتلرینك روضهٔ مطهره‌لرینی حاوی

[١] الیوم «مزرعه» نامنده‌کی قریه مرکز ولایت اولوب خربوت مرکز قضا اولمشدر.

اولديغى ايچون بر بلدهٔ مقدس وَ مباركدر .

حجاز ولايتنك جنوبنده مركز ادارهسى «صنعا» شهرى اولان يمن ولايتى بولنور. صنعانك اسكلهسى «حديده» شهريدر .

آفريقاى عثمانى — آفريقاى عثمانى : شمالاً ؛ آق دكز، شرقاً ؛ بحراحمر دخى تسميه اولنان شاب دكزى، جنوباً ؛ سودان جنوبى وَ حبشستان وَ غرباً جزاير ، صحراى كبير وَ سودان شمالى ايله تحديد اولنمشدر .

شاب دكزينه آق دكزدن «سويش قنالى» واسطهسيله داخل اولنور وَ «باب المندب» بوغازى دخى «شاب دكزى» ايله بحر محيط هندى آراسنده كائندر .

آفريقاى عثمانى: مصر خديويتى، بنغازى سنجاغنى، طرابلس غرب ولايتنى ، تونس بكلكنى حاوى اولملق اوزره درت قسمدن تركب ايتمشدر .

«مصر القاهره» مصر خديويتنك مركز ادارهسى وَ «اسكندريه» شهرى دخى آق دكز اوزرنده تجارتگاه وَ مشهور بر شهريدر. مصر خديويتى داخلنده «نيل مبارك» ناميله بر نهر واردركه آق دكزه آقار.

بنغازى سنجاغنك « بنغازى » ، طرابلس غرب ولايتنك «طرابلس غرب»، تونس بكلكنك دخى « تونس» شهرلرى مركز ادارهلرى اولوب بونلرك اوچى دخى آق دكز ساحلنده كائندر.

۳ — اوروپا قطعهسى

اوروپا قطعهسى، سائر درت قطعهدن كچوك اولمغله برابر اك معمورى وَ اك زياده نفوسى اولانىدر .

اوروپا قطعهسى ، اون مليونه قريب كيلو مترو مربعنده اراضىيى حاوى وَ ۹ مليونى متجاوز نفوسى جامعدر .

اوروپا قطعهسنك شمال طرفلرى براز صغوقجه ، وسط طرفلرى معتدل وَ جنوب جهتلرى ده صيجاقجهدر .

اوروپا قطعهسنك احوال طبيعيهسى — بر قطعهنك وياخود بر مملكتك «احوال طبيعيهسى» ديه او قطعه وياخود او مملكتك دكزلرندن، كوللرندن، نهرلرندن، طاغلرندن والحاصل بوكبى موقعلرندن بحث ايدن قسمنه تسميه اولنور. لكن بونلردن اول، تعريف ايديلهجك قطعه وياخود مملكتك حدودندن بحث ايتمك اقتضا ايدر .

اوروپا قطعهسنك حدودى — اوروپا قطعهسى، شمالاً ؛ بحر محيط منجمد شمالى ، غرباً ؛ بحر محيط اطلاسى، جنوباً ؛ بحر سفيد وَ آندن حاصل اولان آطهلر دكزى وَ مرمره دكزى وَ قره دكز وَ قفقاس طاغلرى، شرقاً ؛ آسيا قطعهسندن اورال نهرى وَ اورال طاغلرى وَ قارا نهرى ايله تحديد اولنمشدر .

اشبو ذكر اولنان بيوك دكزلردن؛ بحر محيط منجمد شماليدن «بحر ابيض» بحر محيط اطلاسيدن « شمال» « بالطق» « مانش»

«ایرلانده» «فرانسه» دکزلری حاصل اولدیغی کبی «تیره‌نین» «آدریاتیک» «یونان» «آطه‌لر» نامنده‌کی دکزلردخی بحرسفیددن حاصل اولمشلردر. «آزاق» دکزی دخی قره‌دکزدن حاصل اولمشدر.

اسملری تعداد اولنان دکزلره آقان نهرلر ده شونلردر:

بحرمنجمدشمالی‌یه: پچورا، مه‌زن، شمالی دیوینا، اونه‌غا.

بالطق دکزینه: طورنه‌عا، نوا، جنوبی دیوینا، نیه‌من، ویستول، اودر.

شمال دکزینه: الب، وزر، امس، رن یاخود رأین، موز، اسقو، تایمس.

مانش دکزینه: سن.

فرانسه دکزینه: لووار، غارون، آدور.

بحرمحیط اطلاسی‌یه: مینو، دورو، تاژ، وادیٔ عنه، وادیٔ الکبیر.

بحرسفیده: ابر، رون، تیبر.

آدریاتیک دکزینه: پو، آدیج.

آطه‌لر دکزینه: واردار، مریج.

بحرسیاهه: طونه، دینپر، دینیستر. . .

آزاق دکزینه: دون یاخود تن.

بحرخزره دخی اورال وَ وولغا نهرلری جریان ایتمکده‌در.

«بحر خزر» بیوک برکولدن عبارت اولوب اشبو کولدن ماعدا اوروپا قطعه‌سنده مشهور اوله‌رق اونه‌غا، لادوغا،

پیپوس، ایلمن، سایما، ونر، وتر، جنوه، قونستانس، نوشاتل، لوسرن، قوم، غارد وَ اشقودره کوللری واردر.

اوروپا قطعه‌سنک — سائرقطعه‌لره نسبت ایدیله‌جك اولور ایسه — سواحلی پك چوق کرینتیلی چیقنتیلی اولوب اشبو کرینتیلردن بحر بالطقده؛ بوتنی، فنلاند، ریغا، شمال دکزنده؛ زوئیدرزه بحرسفیده‌ده؛ لیون، جنوه، آطه‌لر دکزنده؛ غلوص وَ سلانیك کبی کورفزلر حاصل اولمش وَ قطعه‌نك شمالنده‌کی «نوردکین» غربنده‌کی «فنیستر»، «سن وَنسان» جنوبنده‌کی «ماتابان» برونلری دخی مشهور چیقنتیلری تشکیل ایتمشدر.

اوروپا قطعه‌سنده مشهور اوله‌رق شمالده، «اسقاندیناویا» شرقده، «اورال» وسطده، «قارپات»، «آلپ» جنوبده، «قافقاس» «بالقان» «پیره‌نه» سلسلهٔ جبالی کائندر.

کذا اشبو قطعه‌یه عائد برچوق جزیره‌لر موجود ایسه‌ده اك مشهورلری؛ ایسلانده، بیوك بریتانیا، ایرلاندا آطه‌لری ایله بحرسفیدده باله‌آر طاقم آطه‌لری، قورسیقه، سجلیا، ساردونیا، کرید آطه‌لری کائندر.

اشبو جزائردن ایسلاندا آطه‌سی اوزرنده «هقلا» سجلیا آطه‌سنده «اتنا» وَلیپاری نامنده‌کی آطه‌لرك برنده «استرومبولی» وَ ایتالیا شبه جزیره‌سنده دخی «وزوو» ینار طاغلری واردر.

ایتالیا شبه جزیره‌سندن بشقه اوروپا قطعه‌سنده «اسقاند-یناویا» «ایبه‌ریك» «بالقان» «ژوتلاند» «قریم» شبه‌جزیره‌لری واردر .

كذا اشبو شبه جزیره‌لردن اسقاندیناویا ایله ژوتلاند شبه جزیره‌سی آراسنده «بیوك بلت» «کچوك بلت» «اسقاژراق» «قاته قات» نامیله درت بوغاز كائن اولوب ایبه‌ریك شبه‌جزیره‌سی دخی آفریقا قطعه‌سندن «جبل‌طارق» بوغازی واسطه‌سیله تفریق اولنمشدر .

اشبو بوغازلردن بشقه انكلتره ایله فرانسه آره‌سنده «مانش» دكزینه كیرر ایكن «پادوقاله» ؛ قورسیقه آطه‌سی ایله ساردونیا آطه‌سی بیننده «بونیفاچیو» ؛ سجلیا آطه‌سی ایله ایتالیا آره‌سنده «مسینا» بوغازی ؛ آطه‌لر دكزی ایله مرمره دكزی آراسنده «چناق‌قلعه» بوغازی ؛ مرمره دكزی ایله قره دكز آراسنده «استانبول» بوغازی ؛ قره دكز ایله آزاق دكزی آراسنده «كرچ» بوغازی واقعدر .

اوروپاده‌كی حكومات — اوروپا قطعه‌سنده اللی‌یه قریب حكومتی حاوی اولمق اوزره اون سكز مملكت اولوب بونلردن سكزی جنوبده آلتیسی وسطده بشی شمالده‌در .

اولاً ؛ جنوبده دولت علیهٔ عثمانیه‌نك آوروپای عثمانی دخی

دنیلان «روم‌ایلیٔ شاهانه» قسمی بولنوب اولجه بوبابده معلومات لازمه ویرلمشدر .

٢ — **یونانستان** — مركز اداره‌سی «آتنه» شهری اولوب «یكیشهر»، «ترحاله»، «میسولونكی»، «نوپلی»، «اسپارطه» مشهور شهرلریدر. «پیره» آتنه‌یه قریب برقصبه اولوب آتنك اسكله‌سیدر.

٣ — **قره‌طاغ** — مركز اداره‌سی «چتینه» شهری اولوب «اولكون»، «بار»، «پودغوریچه» قصبه‌لری مشهور شهرلرندندر.

٤ — **ایتالیا** — مركز اداره‌سی «روما» شهری اولوب «ناپولی» «میلان» «وندیك» «فلورانسه» مشهور شهرلریدر. ایتالیا داخلنده «سن‌مارینو» نامیله اوفق بر حكومت واردر .

٥ — **صربستان** — مركز اداره‌سی «بلغراد» شهری اولوب «نیش» «سمندره» «علكسیناج» «بساروفجه» مشهور شهرلریدر.

٦ — **رومانیا** — «بكرش» مركز اداره‌سی اولوب ابرائیل، قلفات، قلاص، یاش، فوقشانی مشهور شهرلریدر.

٧ — **اسپانیا** — مركز اداره‌سی «مادرید» شهری اولوب بارسلون، سویل، قادیقس، سانتاندر مشهور شهرلریدر .

٨ — **پورتكیز** — «لیزبون» شهری مركز اداره‌سی اولوب «پورتو» «براغا» «براغانسا» «قووامبر» مشهور شهرلریدر.

ثانياً وسطده واقع ممالك :

١ — **فرانسه** — مركز اداره‌سی « پارس » شهری اولوب مارسايا ، طولون ، نيس ، بوردو ، هاور ، روئن ، سنت‌اتين مشهور شهرلريدر .

٢ — **اوستريا و مجارستانه** — عموم حكومتك و اوستريا قسمنك مركزی « ويانه » شهری اولوب « بوداپشته » مجارستانك مركز اداره‌سيدر . آغرام ، تريسته ، غراج ، سالسبورغ مشهور شهرلريدر .

٣ — **اسويچره** — مركز اداره‌سی « برن » شهريدر . جنوره ، نوشاتل ، زوريخ ، قونستانس مشهور شهرلريدر .

٤ — **المانيا** — ٤١ حكومت صغيره‌دن مركب بر ايمپراطورلقدر . مركزی « برلين »در . درسد ، مونيخ ، استوتغارت ، اسن ، استرازبورغ ، قاراسروهه ، برهمن ، لوبك ، اكس‌لاشاپل ، قولونيا ، فرانقفورت ، هامبورغ مشهور شهرلريدر .

٥ — **بلچيقا** — مركز اداره‌سی « بروكسل » شهری اولوب ، غاند ، آنورس ، ليه‌ژ مشهور شهرلريدر .

٦ — **فلمنك** — هولانده دخی تسميه اولنان بو مملكتك مقر اداره‌سی « آمستردام » شهری اولوب لاهی ، اوترخت ، روتردام مشهور شهرلريدر .

ثالثاً شمالده واقع ممالك :

١ — **انكلتره** — مركز اداره‌سی بيوك بريتانيا آطه‌سنده « لوندره » شهری اولوب اديمبورغ ، مانچستر ، برمنغام ، ليورپول مشهور شهرلريدر . ايرلاندانك مركزی « دوبلن » شهريدر .

٢ — **اسوج** — مملكتی اولوب مركز اداره‌سی « استوقهولم » شهريدر . اوپسالا ، قالمار بلاد مشهوره‌سندندر .

٣ — **نوروج** — مملكتی اولوب مركز اداره‌سی « قريستيانيا » شهريدر . « غوتبورغ » مشهور شهريدر .

٤ — **دانيمارقه** — « قوپنهاغ » مركز اداره‌سيدر . « اودنسه » آرهوس ، آلبورغ مشهور شهرلريدر .

٥ — **روسيه** — « سن پترسبورغ » مركز اداره‌سيدر . موسقوه ، هلسنغفورس ، اودسا ، نيقولايف ، سواستوپول ، كيشنو ، كيف ، اورنبورغ مشهور شهرلريدر .

٤ — آسيا قطعه‌سی

آسيا قطعه‌سی بر عتيقك قسم شرقيسنی تشكيل ايدوب ٤٤,٢٦٢,٠٠٥ كيلومتره تربيعنده اراضيی حاوی و ٨٩٠,٠٠٠,٠٠٠ نفوسی شاملدر .

آسيا قطعه‌سنك احوال طبيعيه‌سی : حدود آسيا

قطعه‌سی شمالاً : بحر منجمد شمالی ، شرقاً : بحر محیط کبیر ، جنوباً : بحر محیط هندی ، غرباً : بحر احمر ، بحر سفید ، آطه‌لر دکزی ، مرمره دکزی ، بحر سیاه ، قافقاس طاغلری بحر حزر ، اورال نهری ، اورال طاغلری ایله احاطه اولنمشدر .

بالاده مذکور ابحار محیطه‌دن بحر منجمد شمالیده اوبی ، ینیسه‌ئی کورفزی . بحر محیط کبیرده بهرنك ، اوقوچقه ، ژاپونیا ، اصفر ، قوره ، چین دکزلری ایله تونکین وَ سیام کورفزلری ؛ وَ بحر محیط هندیده بنغاله کورفزی ایله عمان دکزی وَ بصره کورفزی حاصل اولمشدر .

آسیا قطعه‌سنك شرقنده «قوره» وَ «قامچاتقا» شبه جزیره‌لری . غربنده ، بابا برونی ایله نهایت بولان «آناطولی» شبه جزیره‌سی . جنوب غربیده رأس الحد برونی ایله نهایت بولان عربستان . شبه جزیره‌سی . جنوبنده هندستان ، هند چینی وَ مالاقا شبه جزیره‌لری کائندر ،

آسیا قطعه‌سنده جریان ایدن مشهور نهرلر :

بحر منجمد شمالی‌یه ، اوبی ، ینیسه‌ئی ، لنا نهرلری ؛

بحر محیط کبیره ، آمور ، هوانغ هو ، کیانغ ، مه‌قونغ ، قامبوج ، منام نهرلری ؛

بحر محیط هندی‌یه ، ایراوادی ، براهماپوترا ، غانج ، سند ، شط العرب نهرلری ؛

بحر سیاهه ، قزل ایرمق ، یشیل ایرمق نهرلری جاریدر .

سیحون وَ جیحون نهرلری آرال کولنه جاری اولوب بو کولدن بشقه قطعهٔ مذکوره‌ده بایقال ، هامون ، وَ آسیای عثمانیده وان وَ بحر لوط کوللری واردر .

آسیا قطعه‌سنك آطه‌لری دخی چوقدر . جهت غربیده قوریل جزائر مجتمعه‌سی وَ ساخالین آطه‌سی وَ مشهورلری نیفون ، یزو ، سیقوق وَ کیوسیو آطه‌لرندن عبارت اولان ژاپونیا آطه‌لری وَ فورموز وَ هاینان آطه‌لری وَ جنوبنده آندامان وَ نیقوبار طاقم آطه‌لری وَ سرندیب آطه‌سی وَ لاقدیو وَ مالدیو طاقم اطه‌لری وَ غربده دولت علیهٔ عثمانیه‌نك قبریس ، ردوس ، ساقز ، مدللی ، لیمنی آطه‌لری قطعهٔ مذکوره‌نك مشهور آطه‌لرندن عبارتدر .

دنیانك اڭ یوکسك تپه‌سنی تشکیل ایدن هیمالایا طاغلری هندستان شبه جزیره‌سنك شمالنده کائن اولوب آناطولی شبه جزیره‌سنده بولنان طوروس ، آنتی طوروس سلسله‌لری وَ ایران مملکتنده‌کی البرز طاغلری ایله خراسان ، هند کوه ، بللور ، تیانشان ، آلطای ، استانووی ، قوئن‌لون ، قره‌قروم طاغلری آسیا قطعه‌سنده‌کی سلسلهٔ جبالك اڭ معروفلریدر .

آسیا قطعه‌سنده‌کی حکومات :

١ — **عجمستان یاخود ایران مملکتی** آناطولیٔ شاهانه‌نك جهت شرقیه‌سنده واقع اوله‌رق مرکز اداره‌سی «طهران» شهریدر . اصفهان ، همدان ، تبریز ، شیراز ، مشهد ، بندربوشیر

شهرلری دخی بلاد مشهوره‌سندندر .

٢ — افغانستان — مرکز اداره‌سی «کابل» شهری اولوب هرات، قندهار، جلال آباد شهرلری مشهور شهرلرندندر .

٣ — بلوجستان — انکلیزلرك حمایه‌سنده بولنان بو مملکتك «کلات» شهری مرکزی غونداوا ، بلا ، کچ شهرلری بلاد مشهوره‌سیدر .

٤ — سیام قرالیغی — هندچینی شبه جزیره‌سنده بولنوب مرکز اداره‌سی «بانقوق» شهریدر .

٥ — ژاپونیا ایمپراطورلغی — اشبو مملکت برچوق آطه‌لردن ترکب ایتمشدر . مرکزی «توکیو» شهری اولوب کیوتو، ناغاراکی، یوقوهاما شهرلری بلاد مشهوره‌سندندر .

٦ — چین حکومتی — مرکز اداره‌سی «پکین» شهری اولوب نانکین، قانتون، شانغهای، شهرلری مشهور شهرلریدر .

انکلتره مستملکاتی — انکلتره حکومتی هندستان شبه جزیره‌سنك تمامنه مالك اولوب بورانك مرکزی «قالکوتا» شهریدر . بومبای، مادراس، وَ بنارس وَ سرندیب آطه‌سنده «قولومبو» شهرلری بلاد مشهوره‌سندندر بوندن بشقه عربستان شبه جزیره‌سنده «عدن» شهری هندچینیده بیرمانیا اراضیسی،

مالاقا شبه جزیره‌سنك جنوبنده «سنغاپور» شهری چین ساحلنده « هونغ قونغ » شهری انکلتره‌نکدر .

روسیه مستملکاتی — روسیه حکومتی آسیانك شمالنده کائن سیبریا اراضیسنه ، غربنده قافقاسیه قطعه‌سنه وَ ترکستان غربی قسمنه مالکدر . «ایرقوچق» سیبریانك ، «تفلیس» قافقاسیانك «طاشکند» ترکستانك مشهور شهرلرندندر .

فرانسه مستملکاتی — فرانسزلر هندستانده پوندیشری، قاریقال ، ماهه شهرلری ایله هند چینیده قوشنشین : تونکین اراضیسنه مالك اولدقلری کبی اشبو شبه جزیره‌ده کائن قامبوچ وَ آننام حکومتلری دخی تحت حمایه‌لرنده‌در .

پورتکیزلرك — هندستانده «غوآ» ، چین ساحلنده ؛ «ماقاو» شهرلری واردر .

٥ — اوقیانوسیه قطعه‌سی

اوقیانوسیه قطعه‌سی، آسیانك جنوب شرقیسنده کائن کوچك وَ بیوك برچوق آطه‌لردن ترکب ایتمشدر . جزایر مذکوره‌نك مجموعی ٩,٠٠٠,٠٠٠ کیلومتره تربیعنده آراضی‌یی حاوی اولوب جمله‌سنده ٦,٢٧٠,٠٠٠ نفوس تخمین ایدلمکده‌در .

اشبو قطعه، مالزیا، پولینزیا، مه‌لانزیا، میقرونزیا نامیله درت قسمه تقسیم اولنمشدر .

مالزيا قسمنده — صونده ، فيليپين، مولوك طاقم آطه‌لرى ايله بورنئو ، سه‌لب آطه‌لرى واردر .

صونده آطه‌لرينك مشهورلرى « صوماترا » «جاوا» «تيمور» آطه‌لريدر. صوماترانك قسم اعظمى ايله تيمور آطه‌سى وَ جاوا آطه‌سى فلمنك دولتنه عائددر. صوماترا آطه‌سنده آچه حكومت اسلاميه‌سى واردر. صوماترا آطه‌سنده‌كى «پادانغ» جاوا آطه‌سنده‌كى «باتاويا» شهرلرى مشهوردر. «فيليپين» آطه‌لرى، آمريقا حكومت متحده‌سنه عائد اولوب مركزى « مانيل » شهريدر .

مولوك آطه‌لرى ايله سه‌لب آطه‌سى فلمنك حكومتنه تابعدر .

بورنئو آطه‌سى، قسماً فلمنكليلره قسماً دخى انكليزلر ايله يرليلره عائددر .

مه‌لانزيا قسمنده — اوستراليا ، طاسمانيا، يڭى گينه آطه‌لرى ايله يڭى بريتانيا، يڭى قاله‌دونيا، يڭى زلاند، آطه‌لرى واردر.

اوستراليا آطه‌سى — بو قطعه‌نك اڭ بيوك آطه‌سى اولوب تقريباً بش ميليون نفوسى حاوى وَ انكليزلره عائددر . مشهور شهرلرى « ملبورن » ، «سيدنى » شهرلريدر .

طاسمانيا آطه‌سى، اوستراليا آطه‌سنك جنوبنده وَ كذا انكليزلره عائددر. يڭى گينه آطه‌سى فلمنك، وَ انكليزلره وَ آلمانيا دولتلرينه عائددر. يڭى زلاند كذا انكليزلره يڭى بريتانيا دخى بسمارق آطه‌لرى ناميله آلمانيايه ؛ يڭى قاله‌دونيا دخى فرانسه‌يه عائددر .

سائر قسملرده‌كى آطه‌لرك بر چوقلرى آوروپا دولتلريله يرليلره عائد اولوب بوراده جمله‌سنك بيانندن صرف نظر ايدلدى.

٦ — آفريقا قطعه‌سى

آفريقا قطعه‌سى ، اوروپانك جنوبنده كائن اولوب آندن اوچ دفعه بيوكدر. اوروپادن جبل طارق آسيادن باب‌المندب وَسويش قنالى واسطه‌سيله تفريق اولنمشدر. سواحلى ، قطعات سائره مثللو اوقدر گيرينتيلى چيقينتيلى اولميوب يالكز شمالنده سيدره ، غابس كورفزلرى وَغربنده گينه كورفزلرى بولنوب غربنده‌كى يشيل برون ايله جنوبنده‌كى اميد برونى وَشرقنده‌كى غاردافوئى برونلرى مشهوردر. مجموع آراضيسى ٢٩ ميليونى متجاوز كيلومتره تربيعنده اولوب ١٧٦ ميليون نفوسى شاملدر.

آفريقا قطعه‌سنك اكثر طرفلرى دوز وَصحراى كبير كبى چوللردن عبارت اولميوب مشهور اوله‌رق شمال‌غربنده «آطلس» شرقنده «كيلمانجارو» جنوبنده « قاپ » وَ « دراكنبرغ » طاغلرى واردر .

چاد ، رودولف، ويقتوريا، تانغانيقا، نياسا كوللرى آفريقاده بولنان كوللرك مشهورلرينى تشكيل ايدرلر.

مصر خديويتنى اسقا ايدن « نيل مبارك » آفريقانك اڭ مشهور نهرى اولوب بحرسفيده آقار. سائر انهارده شونلردر :

سنه‌غال ، غامبی ، نیژر ، قونغو ، زامبز .

آفریقا قطعه‌سنده‌کی حکومات ایله آوروپا دولتلرینك مستملکاتی :

١ — فاس حکومت اسلامیه‌سی — مرکز اداره‌سی « فاس » شهری اولوب « طنجه » ، « موغادور » شهرلری بلاد مشهوره‌سیدر .

٢ — حبشه حکومتی — مرکزی « آدیس — آبابا » .

٣ — لیبریا حکومتی — مرکزی « مونروویا » .

آفریقا قطعه‌سنده کندی کندیلرینه اداره اولنور ، برچوق قبیله‌لر اولوب بوراده ذکر ایدلمامشدر .

دولت علیهٔ عثمانیه‌نك آفریقا قطعه‌سنده‌کی ممالکی اولجه ذکر ایدلمش اولدیغندن بالطبع بوراده ذکره حاجت کوریله‌مامشدر .

آوروپا حکومتلرندن بعضیلرینك اشبو قطعه‌ده مستعمراتی موجود اولوب بونلردن اك بیوکی و اك اهمیتلیسی انکلتره‌یه عائد اولانیدر .

انکلتره مستملکاتی — انکلتره‌نك اشبو قطعه‌نك جنوبنده « قاپ » مستملکاتی ، وبحر محیط اطلاسی ساحلنده غامبی نهری اراضیسی ، سیرالئون و آلتون ساحلنده و نیژر نهری قسم سفلاسنده اراضیسی ، و آسانسیون وسن هلن آطه‌لری وبحر محیط هندیده سیشل وموریس آطه‌لری ایله آفریقای شرقی مستملکاتی تسمیه اولنان اراضیسی واردر .

فرانسه مستملکاتی — فرانسه‌نك شمالده جزایر قطعه‌سی وبحر محیط اطلاسی ساحلنده سنه‌غامبیا وقونغو مستملکاتی ، کینه آراضیسی وبحر محیط هندیده ماداغاسقار جزیرهٔ کبیره‌سی ایله قومور ، مایوت ، نوسسی‌به ، سنت ماری ، ره‌ئونیون آطه‌لری واردر .

قونغو مملکتی بلچیقا قرالیتنه عائد اولدیغی کبی یشیل برون، پرنس وسن طوما آطه‌لری ایله آنغولا بنغولا مستملکاتی وجهت شرقیه‌ده‌کی موزامبیك آراضیسی پورتکیز حکومتنه تابعدر .

آلمانیانك آفریقا قطعه‌سنده‌کی دامارالاند، قومرون، آفریقای شرقی مستملکاتی تسمیه اولنان آراضیسی واردر .

٧ — آمریقا قطعه‌سی

پاناما قنالی واسطه‌سیله « شمالی » و « جنوبی » ناملریله ایکی‌یه آیریلان آمریقا قطعه‌سی ١٤٩٢ تاریخنده « قریستوف قولومب » تسمیه اولنان برسیاح طرفندن کشف اولنمشدر . مساحهٔ سطحیه‌سی ٣٩ میلیون کیلومتره مربعی ومجموع نفوسی ١٤٧ میلیوندر .

قطعهٔ مذکوره‌نك شمالنده بولنان بحر منجمد شمالیده بافن دکزی وهودسون کورفزی وقسم شرقیسنی احاطه ایدن بحر محیط اطلاسیده سن لوران، مکسیقا کورفزلری وآنتیل دکزی، وغربنده بولنان بحر محیط کبیرده دخی قالیفورنیا کورفزی حصوله کلمشدر.

« شمال معبری » ، هودسون وَ داویس بوغازلری قطعه‌نك شمالنده وَماجالان بوغازی دخی جنوبنده کائندر .

لابرادور ، یکی اسقوچیا ، یوقاتان ، فلورید ، قالیفورنیا نامیله مشهور اوله‌رق بش شبه جزیره واردر .

آمریقا قطعه‌سنده‌کی مشهور آطه‌لرك اسامیسی بروجه آتیدر :

هولاندانك « غروئلاند » انکلیزلرك « ترنوو » فرانسزلرك « سن پیر » وَ « میکلون » کذا انکلیزلرك « برمود » آطه‌لری بحر محیط اطلاسینك قسم شمالیسنده ؛

آنتیل آطه‌لری ؛ آمریقای وسطیده ؛

وَ « تردوفو » یعنی « ارض النار » آطه‌لری آمریقای جنوبیده کائندر .

بونلردن آنتیل آطه‌لری « بیوك آنتیل آطه‌لری » « کوچك آنتیل آطه‌لری » نامیله ایکی قسمه آیرلمشدر . بیوك آنتیل آطه‌لرنده حکومات متحدهٔ آمریقانك حمایه‌سنده کوبا آطه‌سی (مرکزی هاوانا شهریدر) وَایکی حکومته آیرلمش اولان « هایتی » آطه‌سی ، انکلیزلرك ژامائیق آطه‌سی ، وَکذا حکومات متحدهٔ آمریقانك « پورتوریقو » آطه‌سی واردر .

کوچك آنتیل آطه‌لرنده مشهور اوله‌رق فرانسزلرك « غوآد-لوپ » « مارتینیك » آطه‌لری واردر .

آمریقای جنوبینك قسم شرقیسنده‌کی « سن روش » برونی ایله جنوبنده‌کی « هورن » برونی قطعهٔ مذکوره‌نك مشهور برونلرندندر .

« روشو » « آلاغانی » طاغلری آمریقای شمالیده « آند » طاغلریده آمریقای جنوبیده کائندر .

کذا آمریقا قطعه‌سنده سوپریور ، میشیغان ، هورون ، ئه‌ریئه ، اونتاریئو کبی مشهور کوللر موجود اولدیغی کبی کرهٔ ارضك اك معروف شلاله‌سی بولنان « نیاغارا » شلاله‌سی دخی اریئه وَ اونتاریو کوللرینك یکدیکرینه التصاق ایتدیکی قسمده حصوله کلمشدر .

مذکور کوللرك صوینی ینه عینی اسمده‌کی کورفزه « سن لوران » نهری آقتمقده اولدیغی کبی آمریقای شمالیده‌کی « میسیسیبی » نهرینه دخی « میسوری » اسمیله بر نهر جریان ایده‌رك آنی دنیانك اك بیوك نهرلری اعدادینه ادخال ایدر .

آمریقای جنوبیده‌کی « آمازون » نهری دخی دنیانك اك بیوك نهرلرندندر .

آمریقای شمالیده‌کی حکومات

١ — « **قنادا** » آمریقای شمالینك اك یوقاری قسمنی تشکیل ایدوب انکلتره‌یه عائددر « اوتتاوا » « مونتره آل » مشهور شهرلریدر .

٢ — « **آمریقا حکومت متحده‌سی** » قانادانك جنوبنده بولنور . مرکزی « شیقاغو » شهری اولوب نویورق ، فیلادلفیا ، سن لوئی ، بوستون ، بالتیمور ، سانفرانسیسقو شهرلری بلاد مشهوره‌سندندر .

٣— مكسيقا — مركزى، «مكسيقو» شهريدر.

مكسيقادن آمريقاى جنوبى يه قدر «غو آتمالا» «هوندوراس» «سالوادور» «نيقاراغو آ» «قوستاريقا» نامليله بش حكومت واردر.

آمريقاى جنوبينك حاوى اولديغى حكومتلر ايله مركز اداره‌لرى بروجه آتيدر:

١— ونزوئللا — قاراقاس.

٢— قولومبيا — بوغوتا.

٣— اكواتور — كيتو.

٤— پرو — ليما.

٥— بوليويا — پاز.

٦— پاراغواى — آسومپسيون.

٧— اوراغواى — مونته‌ويده‌ئو.

٨— آرژانتين — بوئنوس آيرس.

٩— شيلى — سانتياغو.

١٠— برەزليا — ريئو دوژانيرو.

بونلردن بشقه «كويان» تسميه اولنان آراضى دخى فلمنك، انكلتره وَفرانسه حكومتلرينه عائد اولمق اوزره اوچ قسمه تقسيم اولنمش وَ فلمنك كويانينك «پاراماريبو» انكليز كويانينك «ژوژرطوون» وفرانسز كويانينك «قاين» شهرلرى مركز اداره‌لري بولنمشدر.

ايكنجى قسم

اصول زراعت حقنده معلومات مجمله

١— اصول زراعتك تعريفى وَزراعك استفاده‌لرى

زراعت، اكمك، زراع؛ اكن مزروعات؛ اكيلن نباتاتدر.

نباتات يعنى نباتلر هركون كورديكمز حيوانات وَ معادن وَطاشلرك غيرى اولان اغاجلر وَ اوتلردر.

نباتاتك بر چوغى انسانلرك غداسنى حصوله كتيرديكى كبى آنلرك دها بر چوق محتاج اولديغى اشيايى دخى ميدانه كتيرر. شويله‌كه؛ انسانلرك الك برنجى غداسى اولان اكمك، بغداى تسميه اولنان نباتك دانه‌لرينك اوكوديله‌رك وجوده كلن اونندن ياپيلديغى كبى ارباب صنايعك بوكه‌رك طوقويه‌رق ميدانه كتير- دكلرى پاموقلى قماشلرك اساسى دخى پاموق دنيلن نباتاتدن عبارتدر. معمافيه نباتات يالكز انسانلرك دكل، اكثر حيواناتك تعيش وَتغديسنه‌ده خدمت ايتديكى ايچون حيوانات بسلينلر، بونلر ايچون لازم كلن نباتاتى تدارك وَاحضاره مجبوردر.

ايشته «انسانلره فائده‌لى اولان وَ ياخود قوللاندقلرى حيواناتى بسلمك ايچون لزومى اولان محصولات وَنباتاتى آز

وَیا چوق مقدارده اونه‌رق طپراقدن چیقارمق صنعتنه [اصول زراعت] تسمیه اولنور. »

بالاده‌کی تفصیلاتدن پك کوزل آکلاشیلیورکه ؛ زراع چالیشـه‌رق هم کندی غداسنی هم‌ده حیواناتنی بسلمك ایچون لازمکلن موادی الده ایتمش اوله‌جغی کبی محصولاتنك فضله‌سنی صاته‌رق بو صورتله‌ده استفاده ایتمش اولور . بناءً علیه زراعت زنکینلك ایچون بر واسـطه‌در. ارباب زراعت بو استفاده ایله‌ده قالماز ، دائما آچیق وَصاف هواده چالیشدیغی ایچون وجودی قوی اولمغله بنیه‌سی هردرلو امراضه مقاومت ایدر .

اك تمیز هوادن تنفس ایدن ، اك صاف صولردن ایچن ، اك زیاده یرایجی غدالر ایله وجودینی بسلیان چفتجیدر .

٢ــ مزروعات وَانواعی

مقدما انسانلر دکز، کول وَقره‌لرده‌کی آولر ایله کچینیرلر ایکن بالآخره آتی وَسودی ، غدایه الویرشلی اولان حیواناتی طوپلامغه وَآنلری تربیه وَآنلردن حیوانات اهلیه سوریلری تشکیل ایله چوبانلق ایدرك کچینمشلر در . دهـا صکره‌لری کرك کندیلری کرکسه حیوانلرینك تعیشلری ایچون مقتضی بولنان نباتاتی یتشدیرمشلر وَبو صورتله زراعت ایله‌ده مشغول اولمغه بدأ ایتمشلردر . کیت کیده لباسلرینی ، خانه‌لرینی وَسائر

احتیاجلرینی ایفایه مخصوص اولان نباتاتی دخی زرعه تشبث ایتمشلر در .

بناءً علیه انسانلرك اکدکلری نباتاتی ایکی قسمه تقسیم ایدرك برینه «مزروعات غدائیه» دیکرینه « مزروعات صناعیه » نامنی ویره‌بیلیرز .

مزروعات غدائیه ـــ بغدای، مصربغدایی ، پرنج، آرپه، یولاف، چاودار ، داری، فاصولیه، مرجمك، بزلیـه، پاتاتس ، شالغم، یرالماسی، پانجار کبی نباتات اولوب بونلردن بر قسـمی انسانلره برقسمی‌ده حیوانلره غدا اولمق اوزره اکیلمکده اولدیغی کبی بغدای وَ مصر وَ بوکا مماثل نباتاتك دانه‌لری ایسـه انسانلر ایچون یکانه غدادر وَ صـاپلری دخی حیواناته ویریلیر . باقله فصولیه، پاتاتس، یر الماسی هم انسـانلر ایچون همـده حیوانلر ایچون غدادرلر .

مزروعات صناعیه ـــ پاموق، کتن، کنویر، حشحاش سوسام، شکرجی اوتی، توتون، زعفران وَ سائردر .

شونی‌ده علاوه ایده‌لم‌که ، چوق مقدارده صرف وَ استهلاك اولنان نباتاتك «تارلا» تسمیه اولنان بیوك سطحلرده زرعی ، صنعت زراعته داخل اولوب یوقسه «باغچه» تعبیر اولنان کوچك سطحلرده نباتات زرعی باغچوانلغه عائددر. بونکله برابر انسانلرك اودون، کمور ، کرسته وَ تخته کبی؛ لوازماتنه یرایان آغاجلرك

محل تدارکی «اورمانلر» اولدیغی کبی باغ یتشدیرمك اصولیده آیروجه بر صنعتدر.

کذا قلبه صفا ویره‌جك اولان چیچکلی نباتاتك، نام‌دیکرله «نباتات تزیینیه» نك اصول زراعتی دخی «چیچك باغچوانلغنه» عائددر.

٣ — آلات وَ ادوات جدیدهٔ زراعیه‌نك محسناتی

زراعتك ترقیسی زراعته متعلق آلات و ادوات عتیقه‌نك دخی تبدیل وَ اصلاحنی موجب اولمشدر. یکی زراعت آلاتلری ایله ماکنه‌لرینك ارباب زراعته بخش ایلدکاری سهولت وَ فائده اسکی آلات وَ ادواته نسبةً قات قات فضله‌در. بو آلتلر ایله ایش کورن چیفتجیلر، هر حالده هم زیاده محصول آلیر، هم ایی جنس محصول حصوله کتیررلر. ایشلرینی آز مصرف وَ آز زحمتله همده سرعتله ایفا ایتمش اولورلر. بو نوع ماکینه‌لرك بر قسمی بروجه آتی بیان اولنور.

تخم ماکنه‌لری — وقتیله ال ایله اکیلان تخملر، شمدی ایجاد اولنان تخم ماکینه‌لری ایله اکیلور. ال ایله اکیلان تخم ایله بو ماکنه‌لر ایله اکیلان تخملر بیننده پك چوق جهتلرجه فرق وَ فائده واردر. شویله‌که؛ تخم ماکنه‌سی ایله اکیلان تخمك بر دانه‌سی بیله تلف اولماز عینی حذاده وَ عینی درینلکده اوله‌رق

اکیلمش اولور. بونك ایسه اهمیتی پك چوقدر. چونکه ال ایله اکیلسه روزکارك سوقیله تخملردن برقسمی چوق درینه دوشه‌رك چورور. برقسمی ایسه طپراق اوزرنده قاله‌رق نشوونما بوله‌ماز؛ قوشلره یم اولمش اولورکه؛ هرایکی صورتده‌ده تخم محو اولمش اولور. بوندن بشقه یتشان تخملرده انتظام اوزره بولنمیه‌رق صیقلقجه وَ ارتفاعجه برعیارده بولنمازلر. حالبوکه تخم ماکنه‌لری شو تلفاتك اوکنی تماميله آلدیغی کبی مزروعاتك انتظامنی وَ هر بر دانه‌نك بهمه‌حال ثمره‌دار اولمسنی‌ده تحت تأمینده بولندیریور. کذا وقتیله برهکتار اراضی [١] ایچون ١٨٠ الی ٢٠٠ لیتره قدر تخم لازم اولدیغی حالده تخم ماکنه‌لری ایله اوقدر براراضی‌یه تخم اکمك لازم کلسه ١٤٠ الی ١٥٠ لیتره تخم اقتضا ایدوب شو صورتله ٥٠ لیتره قدر تخم تصرف ایدلمش اولورکه بوحسابه نظراً برچوق هکتار اراضی‌یه مالك اولانلر ایچون نه‌قدر تصرف ایدیله‌جکی دوشونلسون.

اوراق ماکنه‌سی — بر چفتجی‌یه اك زیاده معاونت ایده‌جك بوماکنه‌در. فرض ایده‌لم که وقت حصاد کلمش، محصولك یردن قالدیرلمسی وَ بونك ایچونده برچوق اجرت ویره‌رك بر چوق عمله تدارکی لازم. یا عمله بولنمیه‌جق اولور ایسه ویاخود بولونسه بیله لزومندن آز ایسه نه اوله‌جق؟ برقاچ کون ظرفنده قالدیرلمسی ایجاب ایدن محصول هفته‌لرجه یرده قاله‌جق وَ بومدت

[١] برهکتار یوز متره مربعی‌در.

ظرفنده محصولك تاوی کچه‌رك بر سنه‌لك امك و زحمتی ثمره‌سی اوله‌رق چیفجینك میدانه کتیردیکی محصول قورویه‌رق دوکولمکه وَ زیان اولمغه باشلایه‌جقدر. حالبوکه بو ماکنه‌یه مالك اولان بر چفتجی، کونشك تأثیر حرارتی ایله قان تر ایچنده قاله‌رق بش آلتی عمله‌نك کونلرجه اوراق صاللایه‌رق میدانه کتیره‌مدیکی بر ایشی بر ساعت ظرفنده بیچوب میدانه کتیره‌جکدر. بوماکنه‌لر یومیه اوتوزدن قرق دونمه قدر محلك محصولنی بیچر، هم شو صورتله‌که: محصولك تك بر دانه‌سنی بیله یره دوشورمکسزین وَ بر چوپنی غائب ایتمکسزین وَ همده دمت یاپار وَ دمتلری بوزولمقسزین کوزلجه یره براقیر.

خرمن ماکنه‌لری — چفتجی دمتلرینی باغلایوب خرمنه کتیردی. محصولك دانه‌لرینی صاپلرندن آیره‌جق، صاپلری

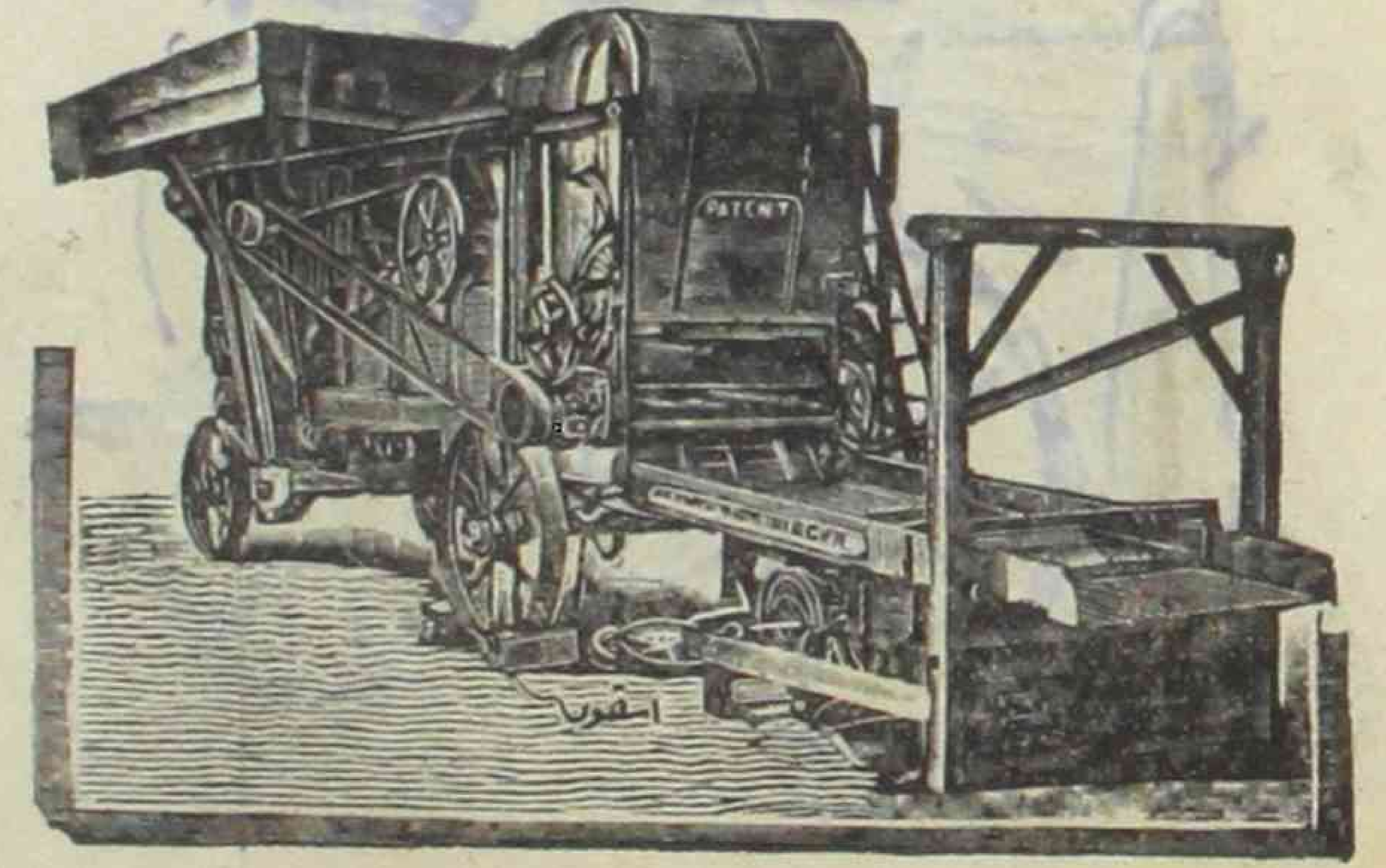

خرمن ماکنه‌سی

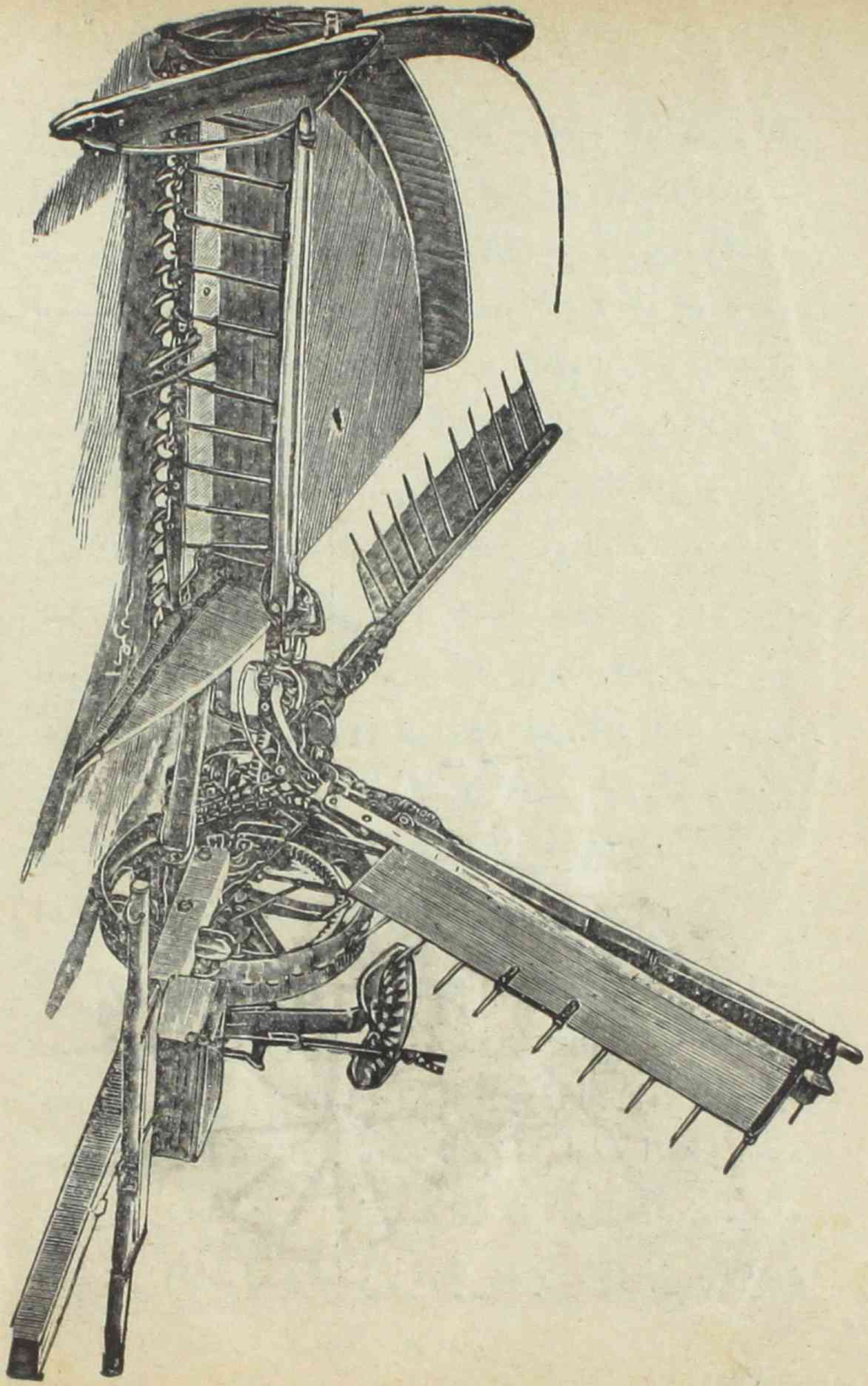

بیچر و دمت یاپار اوراق ماکنه‌سی.

صمان ياپه‌جق، كونلر كچه‌جك صكره‌ده مساعد هوا (روزكار) بكليه‌رك صاووره‌جق، هله بو اثناده ياغمورده ياغه‌جق اولورايسه واى چفتجينك حالنه، شاشيروب قاله‌جق؛ محصول تلف اوله‌جق برچوق زيان. ارباب زراعت بوكا قارشوده برچاره دوشنمشلر خرمن ماكنه‌لرينى ايجاد ايتمشلردر. خرمن ماكنه‌سى برطرفدن محل مخصوصنه طولديرمقده اولان محصول دمتلرينك؛ هم دانه‌لرينى قابچقلرندن چيقاره‌رق آنلرى بوى بوى ايدوب آيرى آيرى اولوقلردن آقيدير همده صمانى مطلوب اولان بويده كسوب ازه‌رك طيشارو ويرر.

برخرمن ماكنه‌سى، بر كويك دكل بالكه بر قصبه‌نك بيله

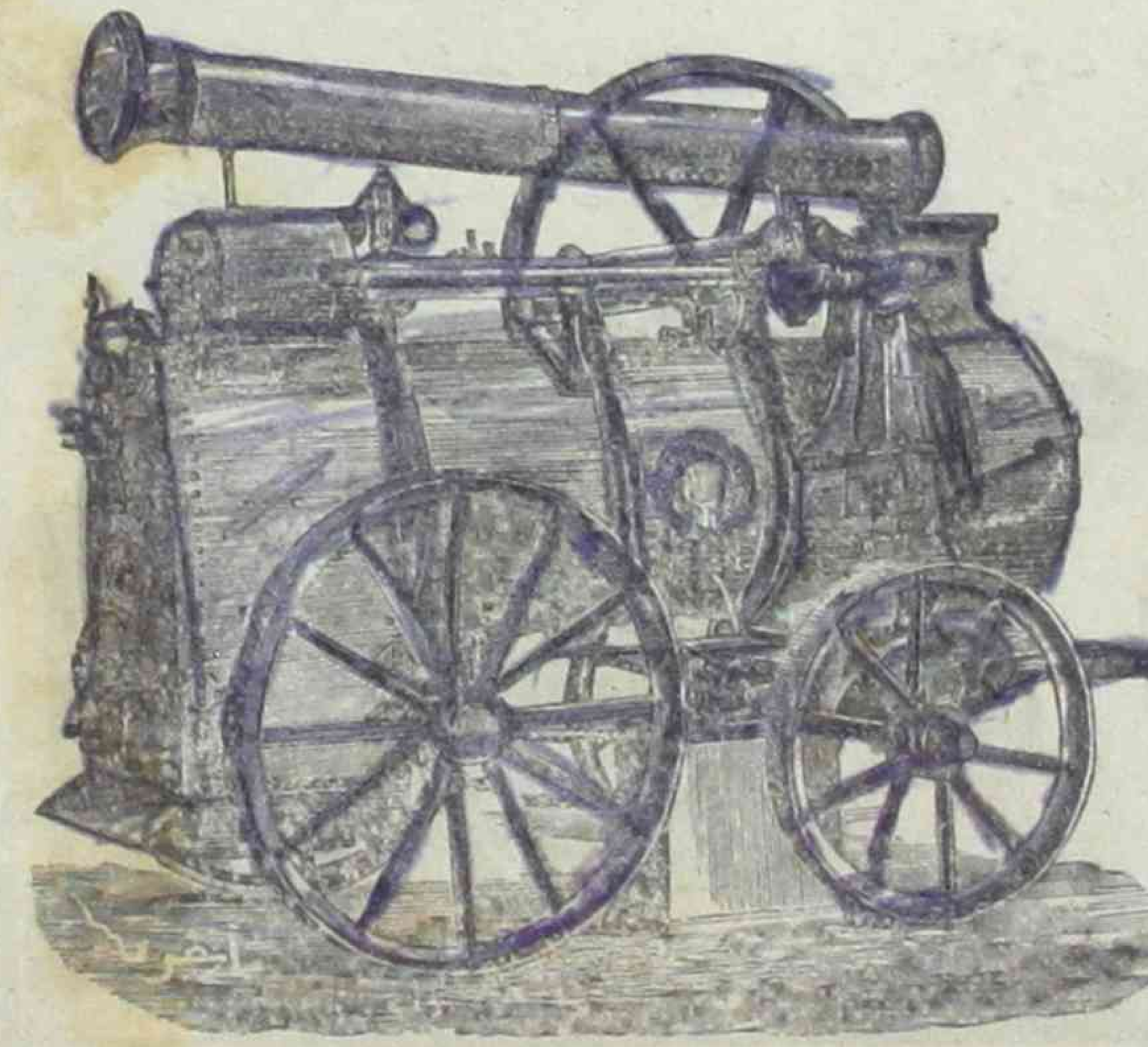

«لوقوموبيل» دنيلان بخار ماكنه وقزغانى

بتون خرمنلرينى صورت منتظمه‌ده چيقاروب ميدانه كتيره‌بيلور. برچفتلك صاحبى بوماكنه‌دن كوزلجه استفاده ايده بيله‌جكى كبى برقريه اهاليسى‌ده مشتركاً بونلردن بردانه ايدنسه‌لر، بوسايه‌ده پك چوق استفاده ايدرلر. يالكز بوماكنه‌لر [١] بخارله متحرك ماكنه‌لر ايله تحريك ايديلور.

٤ — كوبره‌لر وَ فائده‌سى

كوبره ديه؛ زرع اولنان نباتاتك محصولنى آرتيرمق وَياخود طوپراغك بركتنى محافظه ايتمك اوزره طوپراق درونه علاوه ايديلان كافۀ مواده تسميه اولنور.

لكن طوپراغك بنيۀ طبيعيسنى اصلاح ضمننده طوپراغه علاوه اولنان مواد معدنيه‌يى كوبره عد ايتماليدر. چونكه بونلر نباتاتى هيچ برزمان بسلمكه مستعد ماده‌لر دكلدر.

نباتاته نشو ونما بولمق ايچون لزومى اولان يعنى آنلرك طوپراقدن آلمقده اولدقلرى مواد؛ آزوت، حامض فوسفور، پوتاس وَكلس دنيلان درت ماده‌در. متماديا اكيلان برتارلاده

[١] «بخار ماكنه‌لرى» هجرتك ١١٢٠ «ميلاد ١٧١٠» تاريخلرينه طوغرى ايجاد اولنمش واسقوچيالى «جيمس وات» نامنده برى بوماكنه‌لرى تعديل ايليه‌رك ايلك دفعه اوله‌رق انكلتره‌نك غلاسقوشهرنده تجربه ايلمش «١٧٦٤» وماكنه‌سى فناً ايلك بخار ماكنه‌سى اوله‌رق طانمشدر.

مواد مذكوره‌نك آزالمسی وَ بناءً عليه او تارلانك قوۀ انباتيه‌سنك تناقصی طبيعيدر. يعنی طوپراغك اكيله اكيله قوتی غائب اولور. بويله قوۀ انباتيه‌سی آزالمش وَياخود بسبتون توكنمش برطوپراغه اكيلن تخم نه‌قدر قوتلی وَ نه‌قدر جنسی ايی اولور ايسه اولسون ايی وَ چوق محصول ويره‌ميه‌جكی كبی بلكه‌ده اورادن محصول آلمق قابل اوله‌ماز. طوپراغه غائب ايتديكی قوتی وَ اولجه اوزرينه اكيلان نباتاتك طوپراقدن آلديغی موادی طوپراغه اعاده ايتمك لازم كليركه؛ بوده انجق بوتارلايی كوبره‌له‌مك ايله وجوده كلير. چونكه كوبره دنيلان موادده بالاده بيان اولنان وَ نباتاتك نشو ونماسی ايچون لزومی اولان درت ماده موجوددر.

آنك ايچون مشهور كيمياگرلردن «ليبه‌بيك» بيله «كوبره طوپراغك غداسيدر. غداسز برطوپراق ايی اوله‌ميه‌جغی كبی كوبره‌لی برطوپراقده هيچ برزمان فنا دكلدر.» ديمشدر. كوبره‌نك تارلالره اولان فائده‌سی؛ تجربه ايله‌ده ميدانه چيقمشدر. شويله‌كه: يكرمی‌سنه قدر هيچ كوبره اكيلميه‌رك متمادياً اكيلان برطوپراقدن آلنان محصول ايله ينه عينی صورتله اولان ديكر برتارلايه كوبره اكيله‌رك آندن آلنان محصول، مقايسه ايدلمش برنجيدن برهكتار آراضيدن ١٣ هكتوليتره [١] محصول آلنمش وَ ديكرندن ايسه ١٩ هكتوليتره محصول آلنمشدر.

[١] برهكتوليتره يوز ليتره‌در. برليتره بردسيمتره مكعبنده بولنان حجمدر.

كوبره؛ چفتجی ايچون برثروتدر. بناءً عليه عقللی اولان برچفتجی حيوانلرندن حاصل اولان كوبره‌نك برطامله‌سنی بيله زيان ايتمز.

ارباب زراعت، شو صورتله‌ده توصيه‌ده بولنيورلركه: «كرك زراعك كركسه اصحاب چفتلكاتك كندی حيوانلرندن حاصل اولان كوبره‌لر تارلالری ايچون كفايت ايتمز. بهمه‌حال خارجدن دخی صاتون آلملری اقتضا ايدر.»

زراعك خارجدن بهمه‌حال تداركنه مجبور اولدقلری كوبره‌لر ايكی قسمدر. بری عضوی ديكری معدنی كوبره‌لردر.

اصول زراعتك ترقيات اخيره‌سی نتيجه‌سی اوله‌رق حيوانات كوبره‌لرندن ماعدا «كيمیوی وَياخود معدنی» ناميله برطاقم كوبره‌لر بازار اخذ واعطايه وضع اولنمش وَ بونلرك پك چوق فوائدی مشهود اولمشدر. بوكوبره‌لر ايله كوبره‌لنان تارلالرك محصولی چوق اولمغله برابر هم قوتلی همده جنسی ايی اولور. بوكونكی كونده صنعی كوبره استعمالی دنيانك هربرطرفنده وَازجمله آلمانيا، انكلتره، آمريقا، فرانسه وَ بلچيقا كبی مملكتلرده تعمم ايدرك الك عادی درجه‌ده قوۀ انباتيه‌سی اولان آراضينك بيله تضاعف ايتديكی كورلمشدر.

---

٥ — طوپراغك طبيعتی

عقللی برچفتجينك، الك اول اكوب بيچه‌جكی طوپراغك

طبيعتى زراعته مساعدميدر دكلميدر؟ آنى آكلايوب زراعته پكده مساعد دكلسه او زمان طوپراغى اصلاح ايتمكه يعنى طوپراغك طبيعتنى تعديل وَ قابل زراعت برحاله كتيرمكه سعى وغيرت ايتمسى لازمدر. بونى براز ايضاح ايده‌لم:

اراضى وَ ترابى تشكيل ايدن مواد اساسيه اوچ اولوب بونلرده كيل، كرج وَ قومدر[١]. مواد ثلثهٔ مذكوره مقادير متساويه‌ده برطوپراقده بولنور ايسه بومثللو اراضى‌يه «تراب خالص» تسميه اولنوب هردرلو زراعته مساعد وَ بومثللو اراضينك ايشلنمسى قولايدر. اكر درونده قوم وَ كلس آز مقدارده بولنور وَ كيل زياده اولور ايسه بونوع طوپراغه «قوتلى طوپراق» دينور. كاملاً كيلدن مركب برطوپراق صورت قطعيه‌ده زراعته مساعد اولمديغى كبى درونده چوق مقدارده كيلى حاوى اولميان قوتلى طوپراقلرك مطلوب وجهله محصول ويرملرى ايچون اراضى‌يى غايت درين اولمق اوزره برقاچ كره سورمك، اراضينك درونه نفوذ ايده‌ميه‌جك صولرك جريانى تسهيل ايچون اراضينك ميلنه كوره خندقلر، جدوللر آچمق لازمدر.

[١] كيل سيليس و آلبومين دنيلن ايكى ماده‌دن مركب قاتى برطوپراقدر. كرج، بالكميا حمض قالسيوم يعنى قالسيوم دنيلان ماده‌نك مولدالحموضه ايله امتزاجندن حاصل اولمشدر. كرج طاشى ايسه قاربونيت كلسدر.

قوملر؛ غايت كوچك طاش دانه‌لريدر. طاشلرك انواعنه و رنكنه كوره بونلرك دخى انواعى كثيردر.

«كوشك اراضى» تسميه اولنور. بوكبى اراضيده باغ يتشديرمك موافق اولديغى كبى مرجمك، آرپه، بورچاق وَ حتى بغداى يتشديرمكه دخى مساعددر.

بسبتون كلسلى وَ بسبتون قوملى اراضى، زراعته مساعد دكلدر.

زياده كيلى حاوى اولان طوپراقلره كلس علاوه ايدرك وَ كلسى زياده اولان طوپراقلره براز كيل وَ قوم قارشديرمق ايله وَ قومى زياده اولان طوپراقلره كيل وَ كلس وَ ياي يالكز مارن[*] علاوه‌سى ايله اصلاح ايديلير.

اراضى‌يى تشكيل ايدن مواد ثلثه‌دن بشقه طوپراغك درونده «تراب عضوى وَيا تراب نباتى» نامنده دردنجى بر ماده دها موجود اولوب بونى حاوى اولميان طوپراقلر، عقيم وَ غير محصولدار عد اولنور. يوزده سكز مقدارنده درونده تراب عضوى بولنان اراضى مقبول وَ بركتليدر.

«تراب عضوى وَيا نباتى»، حياتلرى واصل انتها اولمش اولان حيوانى وَ نباتى ماده‌لرك حرارت، هوا وَ رطوبتك تأثيريله درون ترابده تحلل ايتمسندن حصوله كلوب طوپراغك بر قسم مهمنى تشكيل ايتمشدر.

[*] (مارن) — كيل، كرج وقومدن مركب اوله‌رق تشكل ايتمش قياره دينور. درونده‌كى اشبو ماده‌لردن هرقنغى برينك كثرتنه نظراً كيللى، قوملى، كرچلىناملريله توصيف اولنور. بوقيالرك رنكلرى بياض، يشيل، ماوى، اسمر، قرمزى اوله‌رق تخلف ايدر. مارنك اصلاح اراضى ايچون زراعتده فائده‌سى كثيردر.

طوپراغك طبيعتنى آكلامق ايستيان برچفتجى بروجه آتى اصوله مراجعت ايتديكى حالده تخمينى اوله‌رق درونندەكى موادك مقدارينه واقف اولمش اولور :

سوريله‌جك اراضيدن بر مقدار طوپراق آله‌رق صيجاق فرونه قويوب ايصتملى ، بعده بوندن بر مقدارينى آيره‌رق طارتملى وطارتدقدنصكره « تيزآب » ياخود « كذاب » نيلان مايعدن بو طوپراغك درونه براز دوكملى . اكر شدتلى بر قبارتى، فيشقرمق حصوله كلير ايسه مذكور طوپراغك‌درونده مقدار كلى ، كلس بولنديغنه حكم اولنور . بو قبارتى كسيلنجه فرونده تكرار بوطوپراغى كوزلجه قوروته‌رق طارتملى. بوسفر اولكى مقداردن نقصان كليركه : بو نقصان تيزآب ايله قاريشوب هوايه قاريشان كرچك مقدارندن عبارتدر . كرى‌يه قالاده قوم ايله كيلدن عبارتدر .

طوپراق تسخين ايدلمزدن‌اول نمونه‌لك طوپراغه ال‌ايله‌تماس ايديلنجه سرتلك حس اولنور قولايجه اوفالنه‌رق توز اولور ، مساماتى زياده اولور ايسه آنده زياده قوم بولنديغى و بالعكس ال‌ايله طوقوندقده يموشاقلق حس اولنور، ديله طوقونديريلنجه ديلك رطوبتنى چكر، صو ايله قاريشديريلنجه ياپيشيق ، ياغلى كبى بر چامور اولور ايسه او طوپراقده زياده كيل بولنديغى آكلاشيلور. بونلرك تعيين مقاديرينه كلنجه : تيزآب ايله آلنمش طوپراق بول صو ايله قاريشديرلديغى حالده كيل قسمى صو ايله

براشه‌رك صويك رنكنى بولانديرر، قوم ايسه صويك درونده چوكر ، متمادياً بويله ديبه چوكن قوملر صو ايله ييقانوب اك نهايت تميزلنير ايسه قورودولوب طارتلديغى حالده قومك‌مقدارى آكلاشيله‌جغى كبى نقصان قالان قسم‌ده كيلك مقدارندن عبارت اوله‌جغى طبيعيدر.

تراب نباتينك تعيين مقدارينه كلنجه :

فرونده قورودلمش طوپراقدن براز آلنير ، طارتيلير ، صكره بوطوپراق؛ طوپراق برتجربه درونده وهواده ايصيديلير ايكن طوپراغى متمادياً قارشديرمليدر و طوپراقده‌كى سياهلق كيدنجه‌يه قدر بوعملياته دوام اولنور. صكره تجربه‌دن‌چيقاريله‌رق طارتيلير، اولكى مقداردن براز نقصان كلديكى كوريليركه؛ بوده تراب نباتينك مقداريدر .

٦— چفتجينك حيوانلرى

آت — حيوانات اهليه‌نك اك فائده‌ليسيدر. صاحبنه قارشى اطاعتى ، سير وحركتده سرعتى، قوت وتحملى، قناعتى اوصاف كزيده‌سندندر . چفتجى چفتنى سورديرر ، محصولنى نقل ايتديرر ، كوبره‌سندن استفاده ايدر، يالكز آتك اعاشه‌سى براز مصرفلى اولوب ياشى آرتدقجه قيمتدن‌دوشر، خدمات مختلفه‌ده استخدام اولنمغه شايان اولان آتلرك اوصافى بروجه آتيدر :

بینك حیوانلرینك وجودی اینجه وَ اویناق ، بوینی اینجه وَاوزون ، اعضاسی قوتلی ، بجاقلری وَیورویشی منتظم اولملیدر . چفت وَ آغر یوك آرابه‌لری ایچون بیوك وَ کوکسی کنیش ، بجاقلری قالین ، چوق مدت چالشمغه متحمل اولان حیوانلری انتخاب ایتملیدر . دامزلق حیوانلرك مرعا وَ چایرلرده تغدیسی موافق ایسه‌ده ایش حیوانلرینك آخورلرده آرپه ، یولاف ، قوری اوت وَ صمان ایله تغدیلری لازمدر . بونلرك مقداری ایسه حیوانك ثقلتنه وَکوردیکی ایشك کوجلکنه کوره متناسباً تزایدی ایجاب ایتدیکی کبی ، نه‌قدر آغر ایشلرده بر بارکیر قوللانیر ایسه اوتی وَصمانی آزالته‌رق او نسبتده دخی دانه یمنی آرتیرمق اقتضا ایدر .

قره صیغر حیوانلری — یاشنه کوره بوزاغی ، طوسون وَجنسنه کوره اوکوز ، اینك ، بوغا اسملریله یاد اولنان بو حیوانلرك عمومیت اعتباریله — سوندن ، قوهٔ جریه‌سندن ، دریسندن ، طرناقلرندن ، بوینوزلرندن ، فضلاتندن والحاصل بالجمله اعضاسندن استفاده‌مز قابلدر . زراعتك الك کوزل ، الك ایشکذار یاردمجیسی بو حیوانلردر .

برچوق خصوصلرده صیغر یرینه بارکیر استخدام اولندیغی وَ بونلرك کوره‌جکاری ایشلر بر چوق یرلرده بخار واسطه وَقوتی ایله متحرك ماکنه‌لره کوردیرلدیکی حالده بیله ینه قره صیغر حیواناتی اهمیتدن دوشمیه‌رك بالعکس دها زیاده تکثیر

وَاصلاحلری آرانلمقده بولنمشدر . بونلرك آتی ، سودی ، هیچ بر وقت قیمتدن ساقط اولمدیغی کبی اکثر محللرده دخی بونلرك آتی قویون اتندن مقبولدر . بناءً علیه بو حیوانلردن بر چوق صورتله استفاده مأمول اولدیغی ایچون چفتجیلریمزك دخی بو جهتی نظر دقته آله‌رق سودندن ، اتندن استفاده ایتمك اوزره بونلری لایقیله بسلملری بالخاصه توصیه اولنور .

سود اینکلرینك وجودی نارین ، باشلری کچوك ، بوینوزلری کچوك وَ پارلاق ، بویونلری اوزون وَ بوروشقسز ، قولاقلری اینجه ، قارنی بیوك ، صاغریسی کنیش ، قویروغی اینجه وَیموشاق ، آرقه ایاقلری آچیق ، دریسی اینجه وَیموشاق ، ممه‌سی بیوك وَ اوك وَ آرقه‌یه طوغری توسع ایتمش وَ صاغیلدقده یموشاق بر حالده بولنور .

وجودی سمیرمکه مساعد اولانلرك رأس وَاطرافی ممکن مرتبه کچوك وجودی بیوك وَطوپارلاق ، کوکسی کنیش وَدرین اولور . چفته وَ آرابه‌یه قوشوله‌جق صیغیرلرك کوکسلری کنیش ، ایاقلری قالین ، یوکسکلکی اورته ، دیز قپاقلری کنیش وَدریسی سرت وَقالین اولملیدر .

قبوه — بو حیوان دخی بارکیر ، صیغر کبی قیمتلیدر . آتلر کبی قوهٔ جریه‌سندن استفاده اولنمز ایسه‌ده اتندن ، سودندن ، یوکندن استفاده اولنور . یوکی قرپیله‌رق ییقانور بوکولور ، طوقونه‌رق قماشلر یاپیلیر ، یاغی ، دریسی مقبولدر . مرعاسی

چوق اولان یرلرده چفتجیلر ایچون قیون سوریسی تشکیلندن ایدیله‌جك استفاده بیاندن مستغنیدر. قیونك یاوروسنه { **قوزی** } ارککنه { **قوچ** } دیشیسنه { **ماریه** } دینور .

ممالك عثمانیه‌ده قره‌مان ، دالیج ، قره‌یقه ، قیوبرجق قیونلری مشهوردر. عادی قیونك یوکی قبا اولوب بونلر یالکز کسیلمکه کلیر. قیرلرده اوتلایه‌رق بسلنه‌بیلور .

« اسپانیول » تسمیه اولنان قیونلرك یوکی عادی قیونککندن بر بچق مثلی فضله اولمغله برابر ایپك کبی پارلاق وَانجه‌در . بونلری آغیل وَماندیره‌لرده بسلیه‌رك بیه‌جکلرینی ، هم بول ، همده منتظماً ویرملیدر . اتلری مقبول اولمیوب طاتسزدر . بیاغی حاصل ایدن دیکر برنوع قیونلرك یوکی هرنه‌قدر اسپانیول قدر چوق دکل ایسه‌ده اینجه وَاکیرمکه زیاده الویرشلیدر. بونلر چابوق سمیرمکده مساعد درلر ؛ بونك ایچون بونلر دها قوتلی وَدها زیاده بسلییجی غدایه محتاجدرلر .

کچی — طاغلق، قوندەلق، چوراق محللرده بسلنمسی مناسب اولان بر حیواندر . ارککنه { **تکه** } دینور. اتی قیون قدر دکلدر. فقط { **اوغلاق** } دنیلان کچی یاوروسنك اتی طاتلیدر. سودندن استفاده اولنور. دریسی مقبولدر. تفتیك تعبیر اولنان « آنقره » کچیلری ایله تیبت وَکشمیر کچیلرینك توکلری ایپك کبی

پارلاق اولوب مقبولدر. بوینوزی دخی چوق ایشه یارار. صیجاق صوده بر آز براقیلدیغی حالده ایستیلان شکله قونمسی ممکندر.

مرکب — واقعا بارکیر قدر بیچملی وَآنك قدر قوتلی دکل ایسه‌ده فقیر بر چفتجی ایچون بارکیر قدر قیمتلیدر . قناعت وَمتانت اوصاف مخصوصه‌سندن اولوب بارکیر قدرده بسلنمسی مشکل دکلدر. آنك قدرده بر چوق امراضه دوچار اولماز . اون بش یکرمی سنه قدر یشار . سیر وَحرکتده بارکیره نسبت ایدلمز ایسه‌ده برچوق محللرك مرکبلری دخی همان همان بارکیر قدر سرعتی حائزدرلر. آناطولی وَروم‌ایلیٔ شاهانه وَعربستانك اکثر محللرنده خدمات مختلفه‌ده قوللانیلور. سودی پك خفیف اولوب بعض امراضه مبتلا اولنلره توصیه اولنور . دریسی الاستیقی اولدیغی ایچون طاوول، ترامپت وَبوکا مماثل آلات اعمالنده ایشه یارار. « پارشمن » ایله « شاغرن » تسمیه اولنان سختیانلر بونك دریسندن اعمال اولنور.

قاطر — مرکب ایله بارکیرك چفتلشمسندن حاصل اولمشدر. قولاقلری ایله قویروغی مرکبه ؛ کورونیشی، باجاقلرینك بیچیمی وَطور وحرکتی بارکیره مشابهدر.

مشقته متحمل اولوب طاغلق محللرده پك ایشه یارار . بویله محللرده اصلا یره قپانمیه‌رق اك تهلکه‌لی اولان یوللردن مرور ایده‌بیلیر.

٧ــ پتاتس اکثر محللرده زرع اولنور

پاتاتس امریقاده یتشان بر نبات ایکن بوکون دنیانك هربر طرفنده زرع اولنیور. عموم کرهٔ ارض اوزرنده یتشان حبوباتدن بهرینه نسبت ایدیله‌جك اولور ایسه بهرندن چوق اوله‌رق پاتاتس زرع ایدلمکده اولدیغی کوریلیر. مثلا یالکز فرانسه‌ده بغدای وَاوزوم زراعتندن صکره پاتاتس زراعتی کلیر وَبر بچق ملیون هکتاردن زیاده اراضی بوکا تخصیص ایدلمشدر.

صره‌سیله اك چوق پاتاتس اکیلان مملکتلر شونلردر: آلمانیا، روسیه، اوستریا وَمجارستان، فرانسه، امریقا، بلچیقا وَسائره‌در.

پاتاتسدن بر چوق یمکلر یاپلدیغی کبی اونندن ــ بغدای اونی ایله قارشدیرلدقده ــ کوزل بر اکمك یاپیلیر؛ لکن یالکز پاتاتس ایله تغدی ایتمك مناسب اولمیوب سائر غدالری دخی آز چوق تشریك ایتمك لازمدر.

پاتاتس زراعتنك فوائد کثیره‌سنه بناءً چفتجیلرك بو جهته دخی نظر دقتلرینی عطف ایلملری اقتضا ایدر.

پاتاتس یالکز انسانلره غدا اولمق ایله‌ده قالماز؛ چفتجینك حیوانلری ایچون‌ده پك کوزل بر غدادر، کوزل بر اوتدر. اللی کیلو قوری اوت ایله ١٥٠ کیلو صمان وَ٣٥ کیلو یولاف یرینه ١٠٠ کیلو پاتاتس قائم اولور.

پاتاتس، اینکلره پشمه‌مش وَصمان وَیا یولاف ایله قاریشق اوله‌رق وَبارکیروَ قیونلره پیشمش اولدیغی حالده ویریلور. پاتاتسك انواعی اوچیوزه قریب اولوب بونلرده ایکی قسمه آیریله‌بیلور. برنجی قسم انسانلرك کندی طعاملری ایچون اکدیکی پاتاتسلر اولوب بونلرك محافظه‌لری قولای وَمقدار محصوللری آز وَفقط لذتلری زیاده‌در. دیکر قسمی، حیواناتك غداسی ویاخود صنایع ایچون [١] مقدار کلیده اکیلان پاتاتسلردرکه. بو قسم ایچون انتخاب اولنه‌جق نوعده، محصولك لذتی آرانمیوب کثرتی، خسته‌لقدن اك زیاده مصونیتی جهتی مطلوبدر.

پاتاتس هر نوع اراضیده یتیشه‌بیلیر ایسه‌ده قوری وکوشك آراضیده دها برکتلی اولور.

پاتاتس زرع اولنه‌جق اراضی صوك بهارده کوزلجه نطس ایدیلیر. ایلك بهارده طوپراق خفیف ایسه بر کره، سرت ایسه ایکی دفعه کوزلجه سوریلیر و قیشین اکیلان کوبره کوزلجه طوپراغه قارشدیریلیر. بعده کچوك دانه‌لری علی حاله و بیوکلر بهر پارچه‌ده برر کوز بولنمق اوزره بر قاچ پارچه‌یه آیریله‌رق دیکیلور. شو صورتله‌که؛ بهر کوکه ٣٠ الی ٤٠ سانتیمتره مربعی قدر یر تخصیص قلنملی وصره‌لرك آره‌سی چاپه‌لمغه مساعد اولملیدر.

[١] پاتاتسدن بوکون اسپرتو چیقاریلیور. ١٠٠ کیلو پاتاتس ٩ــ١٠ لیتره اسپرتو حاصل ایدوب انواعنه کوره پاتاتسك درونده دخی یوزده ١٩ الی ٢٥ ٪ قدر نشاسته موجوددر.

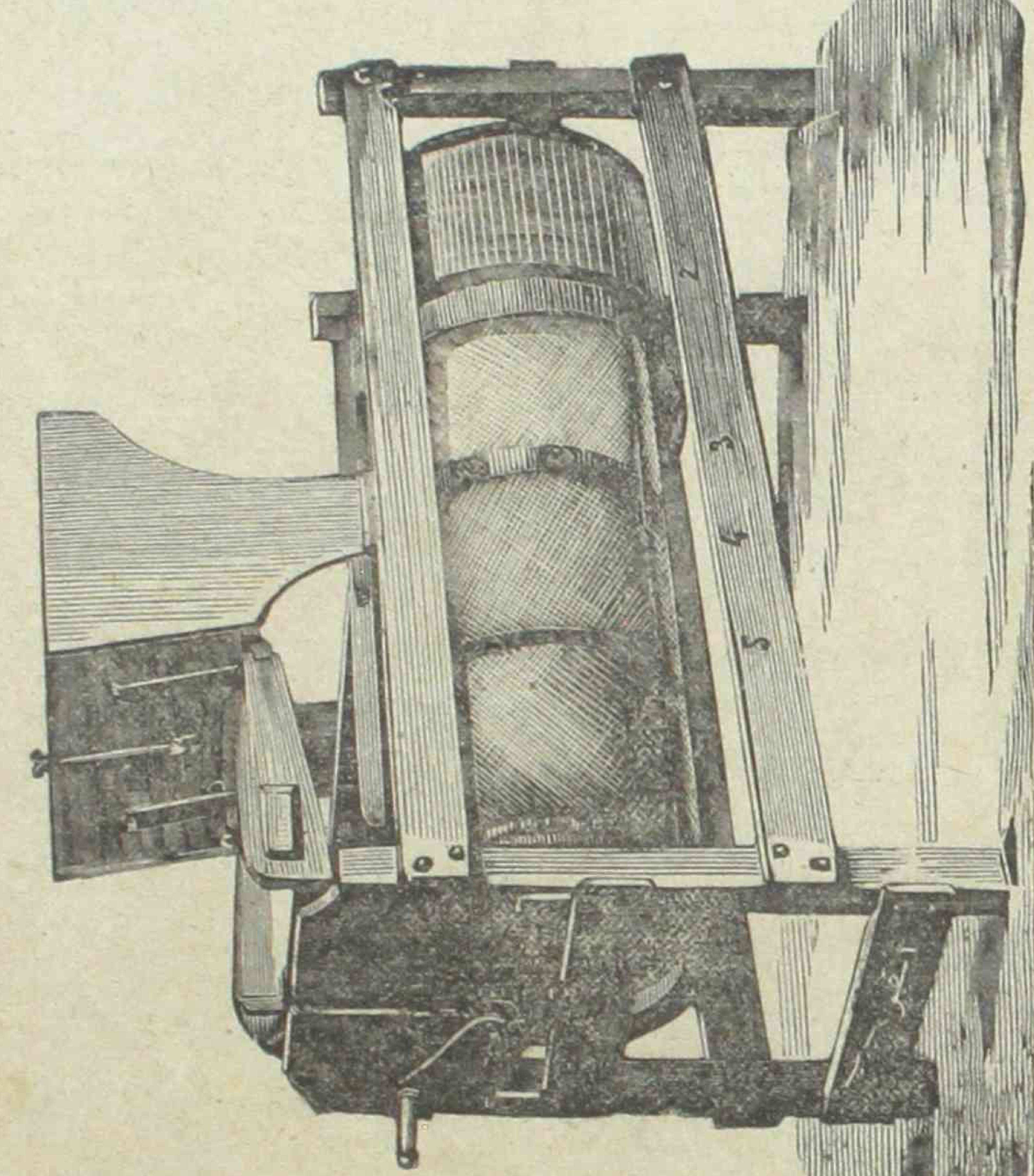

تریور — ماکنه‌سی

پاتاتس فیدانی طوپراقدن ١٥ سانتیمتره قدر یوکسلدیکی وقت طپراغی چپاله‌مق وَ کوکلرك اطرافنی کوزلجه طپراق طولدیرمق اقتضا ایدر. یپراقلری کوزلجه صرارمدقجه حصاده باشلامامليدر. یومرورلر بل ، چاپه وَ کورك کبی ادوات ایله چیقارلدیغی کبی بو ایشه مخصوص ماکنه‌لرده واردر. برکتلی زمانلرده برهکتار اراضیدن ٢٥٠ — ٣٠٠ هکتولیتره آلنیر.

٨ — بغدای ، آرپه کبی محصولاتك تمیزلنمسی

خرماندن چیقان بر محصولك هر حالده مواد سائره‌دن عاری وَ تمیز بولنمسنده‌کی لزوم پك آشکاردر. بونك ایچون بسیط، اك عتیق اصول ، محصولی بر کورك واسطه‌سیله روزکاره قارشی صاوورمقدر. بو صورتله محصولك درونده بولنان توز، طوپراق کبی اجسام خفیفه روزکارك قوتی سوقیله ایلرو طوغری آتیله‌رق آغیر قالان محصول یره دوشر. لکن بر چوق محصولی بولنان چفتجینك بو اصولله محصولنی تمیزلمسی ایچون هفته‌لرجه اوغراشمسی لازم کله‌جکی کبی روزکار مساعد اولمدیغی وَ یا هوا یغمورلی اولدیغی حالده چکه‌جکی صیقینتینك دخی درجهٔ نهایه‌ده اوله‌جغی طبیعیدر.

بو کبی محاذیرك دخی اوکنی آلمق اوزره ارباب زراعت

دوشنمشلر، « ذخيره قالبور ماكنه‌لرينی » زراعتك موقع استفا-
ده‌سنه وضع ايتمشلردر. زراعك بو قالبورلردن ايده‌جكی استفاده
پك چوقدر. بونلر ايله تميزلنان محصول ايچون پك چوق امك
صرف ايدلميه‌جكی كبی برچوق محصولده آز برزمانده ايستنيلان
محلده تميزلنمش اولور.

قالبور ماكنه‌لرينك تميزلديكی محصولی — هم آقاقاريشمش
اولان ديكر نباتات مضره تخملرندن تفريق ايتمك همده محصولك
اك ايی قسمنی تخملق اوله‌رق آييرمق اوزره — «تريئور»
تسميه اولنان الك ماكنه‌لرندن كچيرمك هرحالده بر چفتجی
ايچون كار عاقلدر. مثلا رسمنی رساله‌يه قويديغمز الك ماكنه‌سی
بر ساعت ظرفنده ١٢ استانبول كيله‌سی مال چيقارر يعنی تخلق
بغدايی، ايكنجی نوع بغدايی، چاوداری، آرپه و يولاف، وفيكی
تفريق ايده‌رك كنديلرينه مخصوص قوطولره وضع ايدر.

٩ — محصولك محافظه‌سی

چفتجينك، آيلرجه اوغراشوب نيجه نيجه مشقتلر چكه‌رك
وبرچوق اميدلر بسليه‌رك ميدانه كتيرديكی محصولك، ثمرهٔ سعينك؛
يوم صرفنه قدر محافظه‌سی جهتنی دخی دوشنمسی اقتضا ايدر.
محصولك محافظه‌سی نقطهٔ نظرندن زراع ايچون نظر دقت

واهميته آلنمسی ايجاب ايدن بر چوق نقاط مهمه واردر. نقاط
مذكوره‌يی نظر دقته آلميان بر چفتجی ايچون نتيجه ايسه ندامت
وفلاكتدر. محصولنی راست كلن بر يره طيقوب براقان بر
چفتجينك اوراده براقديغی محصولنك — اورانك شرائط لازمه‌يی
حائز بولنمامسنه بناءً — كوفلنه‌رك، چيمله‌نه‌رك حائز اولديغی
خواص غدائيه و كيمويه‌سنی غائب ايده‌جكنده، صاتلمق ايچون
صاقلانيور ايسه هيچ بر پاره ايتميه‌جكنده شك و شبهه يوقدر.

رطوبتلی و جريان هوايه معروض بر محلده ترك ايديلان
پاتاتس محصولنك بر مدت صكره چيملنمسی طبيعی اولوب حالبوكه
بويله چيملنمش بر پاتاتسك — حائز اولديغی خواص غدائيه
و كيمويه‌سنی غائب ايتمسی حسبيله — كرك نوع بشر ايچون
كركسه حيوانات ايچون اصلا غدا اولميه‌جغندن بشقه بالعكس
مضرتی درجهٔ نهايه‌ده‌در.

بغدای، آرپه وسائر بونلره مماثل حبوبات اكثر محللرده
«آنبار» تعبير اولنور محللرده محافظه اولنور. بوكبی حبوبات
آنبارلری رطوبتلی محللرده ياپيلماملیدر. حبوباتك اوزرندن
هوا جريان ايتمك اوزره، آنبارلرك متعدد محللرنده لزومی
تقديرنده آچيلوب قپانه‌بيله‌جك درجه‌ده قپاقلری بولنان دليكلر
بولنمليدر. لكن بو دليكلرك — قپاقلری آچيلديغی وقت طيور
وفاره‌لرك هجومندن حبوباتی محافظه ايچون — دمير پارمقلقلری

بولنملیدر . آنبارلرك دوشه‌مه تخته‌لری یکدیکرینه ایجه مربوط بولنه‌رق آرالرنده آرالق قالمامليدر .

داخلی دیوارلرك اوته‌سنده بریسنده یاریق، چاتلاق اولمامليدر. آنبارلره قونه‌جق دانه‌لر ممکن مرتبه اینجه طبقه‌لر تشکیل ایتملیدر. بونلری اکر بر آز یاش ایسه هفته‌ده برایکی دفعه، زیاده قوری ایسه آیده برکره قارشدیرمق، آلت اوست ایتمك اقتضا ایدر .

پاتاتس و پانجار و سائر بوکا مماثل کوکلردن حاصل اولان محصولات، مخزنلرده ویاخود طوپراغه کومملك صورتیله محافظه ایدیلیر .

یر آلتلرنده، مخزنلرده ویاخود مغاره‌لرده و یا حبوبات قیولرنده مزروعاتك اصول محافظه‌سی قدیمدر . مزروعاتك بویله قیولرده محافظه‌سی اصولندن قوم نجیت عرب اوزون مدت استفاده ایتمشلر و آنلردن بو اصول اسپانیایه نقل اولنه‌رق اورادن‌ده اوروپالیلرك معلومی اولمشدر . بو اصوله «اصول دفن» دیرلر. تاریخ طبیعی اربابندن «پلین» نام ذاته عطفاً بر رساله‌ده کورلدیکنه کوره ۱۷۰۷ تاریخ میلادیسنده «مج» شهرنده کشف اولنان بر قیونك درونندهکی بغدایلرك ۱۵۲۸ تاریخنده اورایه وضع اولندیغی و بو صورتله خیلی زمان محافظه اولندیغی آکلاشلمش و مذکور بغدایلك اوودیله‌رك یاپیلان اونندن کوزل اکمك پیشیرلمش ایمش که؛ اورادن مرور ایدن زمان تام ۱۷۹ سنه یعنی ایکی عصر قدر بر مدت ایتمش اولور .

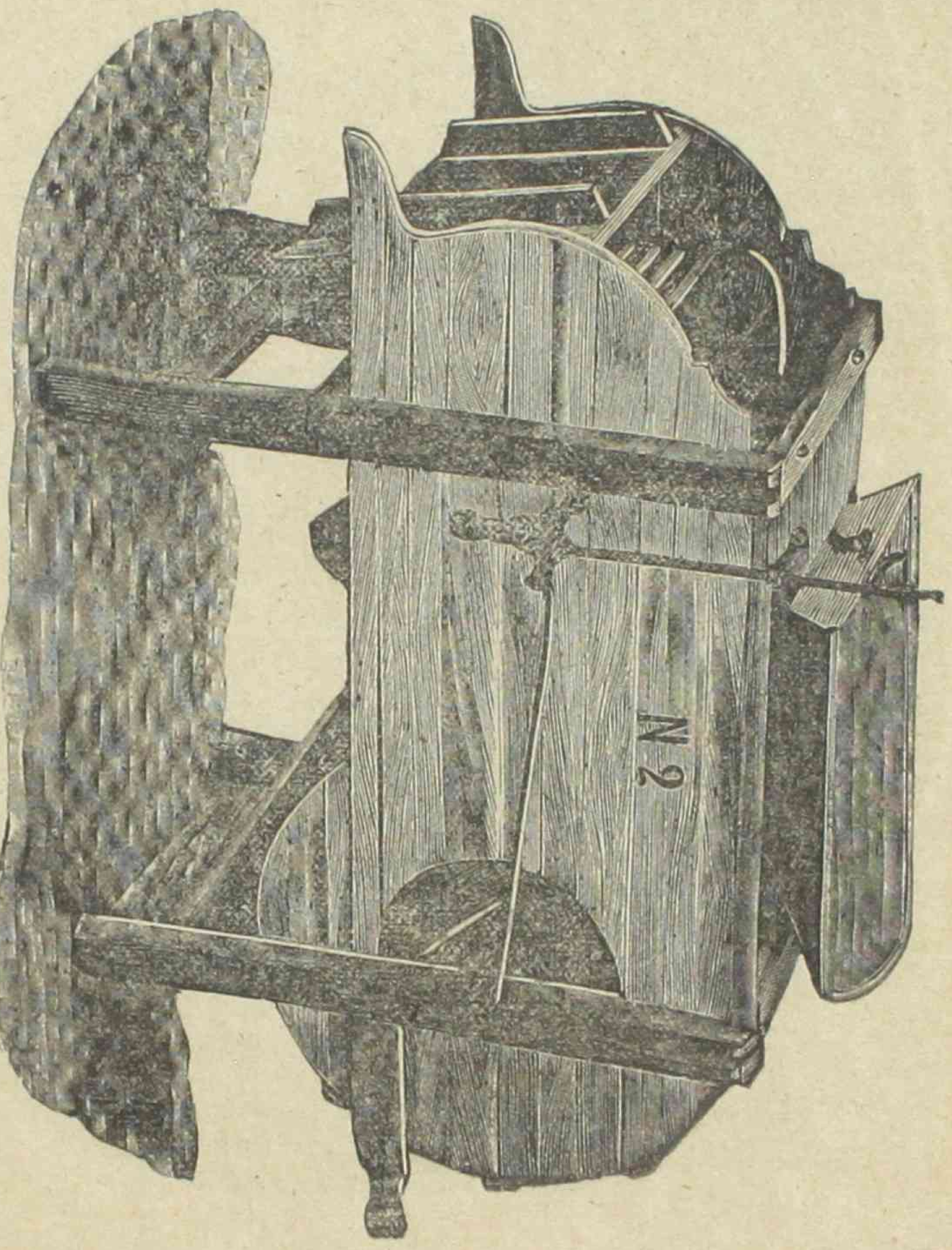

ذخیره قالبور ماکنه‌سی

چفتجینك بولندیغی محلك جوارنده اكر طوپراغك قوری وصاغلام مغاره‌سی یرلر وار ایسه: شالغم و پاتاتس كبی محصولاتی اورایه نقل ایده‌رك اوزرلرینی صمان واوت ایله اورتمك و مغاره‌نك مدخلنی دخی هوا و رطوبتك تأثیرندن محافظه ایچون كوزلجه سدایتمك اقتضا ایدر. ویاخود بولندیغی محلده مخزن انشاسی الزمدر، بوده كلفتلی اوله‌جغندن طوپراغك ایچنده قیولر قازمرق محصولات اوراده محافظه اولنور. بو كبی قیولرك اك موافقی تعریف ایده‌جكمز و رسمده كوردیككز شكلده اولانلریدر. محصول — مقدارینه نظراً ایستنلدیكی قدر اقسامه تقسیم ایدیله‌رك — قوری طوپراغك

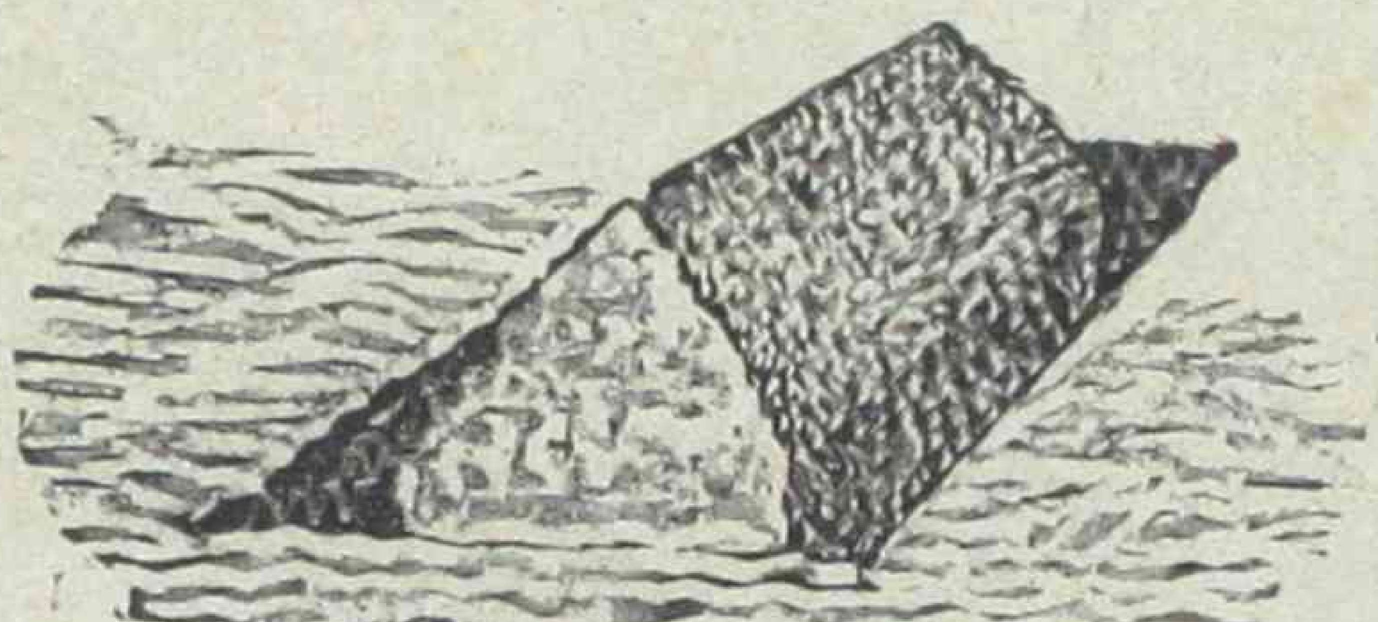

مزروعات قیولرینك كورینشی .

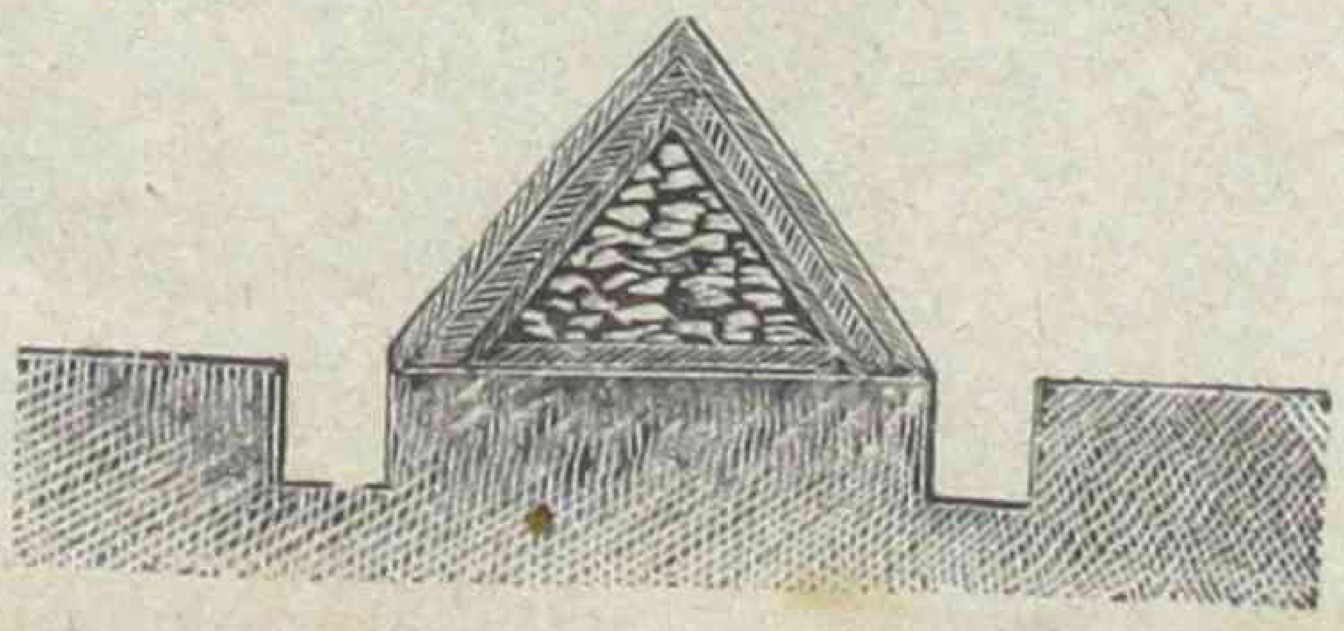

مزروعات قیوسنك مقطع عرضانیسی .

اوزرینه بر منشور مثلثی تشكیل ایتمك اوزره كوزلجه استیف ایدیلیر. اوزرینه بر قات صمان وَ آنك اوزرینه بر قاتده قوری یاپراق قونور. بو كومه‌نك درت بر اطرافی دخی صولرك جریانی ایچون آز بر درینلكده بر خندك ایله احاطه اولنور. بو خندكلرده طوپلانان صولرك بریكمیه‌رك آقمسی ایچون بو كبی قیولر، بر آز میللی محللرده تأسیس اولنور.

١٠ — بر چوق اشجارك یاپراقلری حیوانات ایچون غدادر.

كرك طبیعی اوله‌رق بولنسون كركسه صنعی اوله‌رق یتشدیرلمش اولسون؛ چایرلرك، مرعالرك، حیواناتك تغدیلری ایچون نه درجه اهمیتلری اولدیغی هر چفتجی ایچون معلومدر.

حیواناتك ییه‌جكلری یالكز بونلر وَ اربه، یولاف كبی حبوبات وَ پاتاتس وَ سائره كبی كوكلرده منحصر قالماز.

قره آغاج، آقچه آغاج، دیش بوداق، سوكود، قواق، فندق، آصمه وَ سائر بونلره مماثل اشجارك كرك یاش كرك قوری یاپراقلری دخی حیوانات ایچون كوزل بر غدادر.

بالخاصه قوراق محللرده حیواناتك غداسی ایچون لازم اولان چایرلر حاصل اوله‌میه‌جغندن اولسه بیله مقدار كافیده اوله‌میه‌جغندن

بو کبی یرلرده اشجار مذکوره یاپراقلرندن استفاده اولنور .

حیواناتك غداسنه یاردم اولمق اوزره یتشدیرلمش اولان بو نوع اشجار هر ایکی سنه‌ده بر بودانمق ایستر بو حالده یکی حصوله کلان داللر زیاده قوتلی اوله‌جغندن اوزرلرنده چیقان یاپراقلر دخی زیاده قوتلی وَ جسامتلی اولور .

اشبو یاپراقلر، یازین حیواناته ویریله‌جك مقدار کافیده اوت بولنمدیغی صورتده یاش اوله‌رق ویریلوب قیش ایچون محافظه اولنه‌جقلر ایسه صوك بهارده وَ وقت حزاندن یعنی یاپراق دوکو-مندن براز اول طوپلانیر .

هر نه صورتده طوپلانیرسه طوپلانسون قوریدیله‌جق یاپراقلر ایچون صیجاق وَ قوری بر کون انتخاب ایتملیدر . طوپلانان یاپراقلر بر قاچ کون — کیجه‌لری رطوبت وَ طوندن محافظه ایدلمك شرطیله — ایجه قوریدیلور ؛ کوزلجه دمتلر تشکیل اولنور . استعمال اولنه‌جغه قدر . اوتلرك صورت محافظه‌سی حقنده بیان اولنان شرائط تحتنده حفظ اولنور .

۱۱ چفتجینك سبزه محصولی

متمادیاً چالیشوب چبالایان بر چفتجی ایچون آنجق کیجه‌لری ایله بعض ایام مخصوصه وَ مبارکه‌ده استراحت ممکندر .

بویله متمادیاً وجودینی یوران بر کیمسه ایچون وجودینی ایی

غدالر ایله بسله‌مکده‌کی لزوم ؛ کون کبی آشکاردر . بونك ایچون چیفتجی غدای یومیسنی تنوع ایتدیرمك وَ یدیکی طعامنی تلذیذ ایتمکه خادم اوله‌جق سبزه محصولی ایچون دخی طوپراغندن بر قسمنی تخصیص ایتمك مناسب اولور .

سبزه‌نك بر چوق انواعی اولوب باشلیجه‌لری لحنه، پراصه، اسپناق ، بامیه ، باطلیجان ، پاتاتس ، یر الماسی ، فاصولیه ، نخود ، بقله ، طوماتس ، قباق ، شالغم ، حاووج ، قرنبهار ، انکنار ، سمیز اوتی ، صوغان ، صارمساق ، مایدانوس ، دره اوتی ، نعنع وَ سائره‌در .

بونلرك اکثریسی چوق مقدارده اکیلدیکی حالده فضله‌سی صاتیله‌رق چفتجی ایچون آیروجه استفاده جهتی تأمین ایده‌جکی کبی قورودلدیغی حالده بر مقدار قیشلق ذخیرده‌انده‌ایدلمش اولور . سبزه یتشدیرمك خصوصنده دخی چفتجینك آیروجه معلومات کافیه ایدنمسی الزم و شرطدر .

۱۲

چفتجینك انشا ایده‌جکی خانه وَ آخورلری حقنده

چفتجی اراضی‌یه مالك اولنجه ، طبیعی اك اول کرك کندی اقامتی کرکسه حیواناتی، محصولات وَ اشیای زراعیه‌سنك محافظه‌سی ایچون لازم اولان مساکنك انشاسی جهتنی دوشنه‌جکی بدیهیدر .

بو خصوصده چفتجيك نظر دقته آلمسی ايجاب ايدن نقاط
شونلردن عبارتدر :

چفتجی یاپه‌جغی ابنیه‌یی اراضینك اك زیاده هوادار ، اك
مرتفع بر محلنه انشا و ممکن مرتبه آنلری کونشك طلوع ایتدیکی
جهته ناظر اوله‌رق بنا ایتمسی و کذا بونلرك هپسنی بر یرده جمع
ایتمیه‌رك آیرو آیرو یعنی اقامت ایده‌جکی بنایی آیرو اکمك
یاپه‌جغی فرونی بنادن آیرو وَ آنبار ، صمانلق و آخور و آغیلنی
آیرو انشا ایتمسی دها موافق اولوب چونکه معاذالله تعالی برنده
حریق ظهورنده دیکرینك آندن بر درجه‌یه قدر مصون
قاله‌جغی احتمالی اولمش اولور . معمافیه ابنیهٔ مذکوره‌یی اوزری
اورتولی برر تجید ایله یکدیکرینه ربط ایتمك دخی قابلدر .

چفتجینك اقامتکاهی ایچون ممکن مرتبه آز مصرف اختیار
ایتمسی لازمه‌دن اولوب چونکه آنك ایچون اثر مباهات اقامتکاهنك
کوزللکی اولمیوب آنجق سعی و غیرتی نتیجه‌سی اوله‌رق جناب
حقك احسان ایده‌جکی محصولاتنك کوزللکی و فیض و برکتیدر .
معمافیه آز مصرف ایده‌جکم دیه قواعد حفظ الصحه‌یه مغایر
انشا آتده بولنمق دخی موافق عقل دکلدر .

ابنیه داخلنده مخزن انشاسی بر چوق فوائدی مستلزم اولوب
زیرا پاتاتس و بوکا مماثل محصولاتك محافظه‌سی آنجق بو کبی محللرده
ممکن اوله‌بیله‌جکی کبی چفتجینك سوت و سوتدن یاپه‌جغی شیلرك
دخی مخزنلرده یاپلمسی دها مناسبدر . مخزن انشاسی ممکن

اوله‌مدیغی تقدیرده چفتجینك (سوتخانه‌سی) ایچون بناسنك اك
ساکن بر جهتنی تخصیص ایتمسی وَ او محلك دخی یالکز اوفق
ایکی پنجره ایله ضیادار اولمسی کفایت ایدر . چونکه سوتك دائما
سکونت اوزره بولنمسی ایجاب ایدوب صالّلانتی ایسته‌مز .
آنك ایچون سوتخانه‌لرك یوللردن اوزاق اولمسی و آرابه‌لرك
صاللانتیسندن آسوده اولمسی و کذا آخور و بوکا مماثل فنا قوقو
نشر ایدن ابنیه و محللردن دخی اوزاق بولنمسی لازمدندر .

خانه درونده هر بر شیئك انتظام اوزره یرلی یرنده بولنمسی
و طهارت و نظافته دقت و اعتنا ایدلمسی هرکس ایچون لازم
اولدیغی کبی چفتجی ایچون دخی صوك درجه الزم اولدیغنی
آیروجه اخطار ایتمکله برابر طهارت و نظافته عدم دقت یالکز
بر طاقم امراضك حصولنه بادی اولمغله قالمیوب اشیا وادوات
موجوده‌نك بو صورتله چورومسنه و بناءً علیه کندیسنك
محوینه‌ده سببیت ویره‌جکنده شك شبهه اولمدیغنی آیروجه
علاوه‌یه مجبورز . والحاصل بر خانه‌نك طهارت و نظافتی صاحبنك
صحت اوزره بولندیغنه چالیشقان اولدیغنه ، کار کسبندن ممنون
بولندیغنه دلالت ایدر .

حیوانات طاملرینه کلنجه ؛

بونك ایچون دخی چفتجینك اهتمام ایتمسی و شرائط فنیه‌یه
موافق اوله‌رق بو طاملرده انشاسی لازم اولدیغنی بیلمسی اقتضا
ایدر . بر آخوره نه‌قدر حیوان قونه‌جق ایسه او آخورك وسعق

آكا كوره تعيين اولنه‌رق انشا اولنور. يوقسه كيف‌مايشا ياپيلان بر آخوره طيقا باصا حيوان قونه‌مز؛ قونور ايسه حيواناتك صحتلری مختل اولور.

مثلا: بر باركير ايچون ٣٠، ٣٥ مترو مربعی هوا لازم اولوب بونك ايچون بر باركيره تخصيص اولنه‌جق آخورك درت مترو يوكسكلكنده بش بچق مترو اكليلكنده بولنمسی و ايكی باركيرك آره‌سنده دخی لااقل بر بچق مترو قدر مسافه براقلمسی ايجاب ايتديكنه نظراً طولنك دخی بر آخوره قاچ باركير قونه‌جق ايسه او صورتله تعيينی اقتضا ايدر.

صيغر حيواناتی آخورلرينك دخی بش متره عرضنده و ٣ الی ٤ مترو عمقنده بولنمسی و هر بر حيوانك آره‌سی بر متره‌اوتوز سانتيم قدر آچيق بولنمسی الزمدر.

قيون آغيللرينك دخی — ممكن مرتبه هر بر حيوان ايچون اك اشاغی ايكی متره مربعی قدر بر تخصيص اولنمق اوزره — انشالری فناً درجهٔ وجوبده‌در.

آخورلرك بو وجهله انشالری صورتنده؛ حيوانات آخورلرده ازدحام اوزره بولنميه‌رق قواعد فنيه موافق صورتده اسكان ايتديرلمش اولورلر. بو كبی خصوصاته رعايت ايتميان وياخود بونلری بيلميان اكثر چفتجيلر حيواناتی آخورلره طيقارجه‌سنه طولديررلركه: بونك نتيجه‌سی اوله‌رق حيوانات هر نه‌قدر كوزلجه

بسلنسه‌لر بيله ينه بولندقلری محللرك فنا وَ بوغوجی هواسنی تنفس ايتدكلری ايچون صحتلری مختل اولور.

بناءً عليه اخورلرك قواعد فنيه وَ بالاده عرض اولنان خصوصاته رعايت اولنمق اوزره انشالری؛ بونكله برابر آره صره وَ باخصوص حيواناتك طاملرده بولندقلری صره‌ده آخورلرك هواسنی تجديد ايتمك اوزره قپو وَ پنجره‌لرينك آچيلمسی وَ بونلرك آلت طرفلرنده يعنی زمين قاتنه يقين محللرده‌دخی پيس هوانك نفوذی ايچون منفذ وَ دليكلر كشادی وَ آخورلرده تراكم ايدن كوبره‌لری صورت دائمه‌ده كوبره‌لكلره نقل ايده‌رك تراكمنه ميدان ويرلمامسی وَ حيوانات ادرارلری ايله چامورلنان وَ رطوبتلنن طوپراغی آره صره قالديروب قوری وَ تميز طوپراق قونلمسی وَ دها ايسی اخورلرك زمينی چمنتو وَ يا درت كوشه‌لی كره‌ميدلر ايله وَ براز ميللی اوله‌رق دوشنمسی وَ بو صورتله افرازاتك طيشاروده بر محلده تراكم ايتديرلمسی اقتضا ايدر.

كذا اخور ديوارلرينك آره صره كيرج ايله بادانه اولنمسی وَ الحاصل اخورلرك نظافت وَ طهارتنه چفتجينك كندی خانه‌سی كبی دقت وَ اعتنا ايتمسی منفعتی اقتضاسندن اولمقله برابر حيواناتك تيمارينی وَ طهارتنی دخی اونوتمامسی لازمه‌دندر. چونكه حيوانات؛ صيق صيق تيمار ايدلميه‌جك اولور ايسه وجودندن چيقان ترلر، توز وَ طوپراقله قاريشه‌رق — حاصل اولان چامورلر — حيواناتك جلدنده‌كی مساماتی طيقه‌يه‌رق بو صورتله، دريلری

ایله حیواناتك وقوعه کلان تنفسلرینه خلل طاری اولمش اولور که؛ نتیجه‌ده حیوانك صحتی مختل اوله‌رق ضعفیتنه سببیت ویرمش اولور. زبون اولان بر حیوان‌ده هیچ بر ایشه یاراماز.

کرك کندی کرك حیوانلرینك محافظه‌سنه مخصوص مساکنی انشا ایدن چفتجینك آلات وَادوات زراعیه‌سنك دخی محافظه‌سی ایچون بر محل تدارك ایتمسی لازمه‌دندر. آلات وَادوات زراعیه‌سنی لزومی اولدقجه قوللانوب لزومی قالمدیغی حالده راست کلن یره آتیویرن چفتجینك آلات وَادواتی پك چابوق محو اولوب کیدر. چونکه دمیر قسمی پاصلانیر، تخته قسمی چوزور؛ بناءً علیه یکیدن تدارکی ایچون بر چوق مصرف قپوسی آچیلمش اولور.

T.C.